

AALBORG UNIVERSITY
DENMARK

Aalborg Universitet

Borgerinddragelse i beskæftigelsesindsatsen

Vidensgrundlag og temporal kontrol

Monrad, Merete

Published in:
Ligeværd magasinet

Publication date:
2022

Document Version
Også kaldet Forlagets PDF

[Link to publication from Aalborg University](#)

Citation for published version (APA):
Monrad, M. (2022). Borgerinddragelse i beskæftigelsesindsatsen: Vidensgrundlag og temporal kontrol. *Ligeværd magasinet*, 24-27. <https://www.ligevaerd.dk/bladet-ligevaerd/>

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal -

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at vbn@aub.aau.dk providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

GØR EN FORSKEL FOR BØRN, UNGE OG VOKSNE MED SÆRLIGE BEHOV

LIGE VÆRD

TEMA:
MISTRIVSEL BLANDT
SKOLEBØRN

**FORÆLDER TIL
ET SKOLEBARN
I MISTRIVSEL?**
FÅ PSYKOLOGENS RÅD

SKOLEVÆGRING:
PÅ EN GOD UGE
GÅR MAGNUS I SKOLE
I 45 MINUTTER

LIGEVÆRD

Magasinet udgives af
Foreningen LigeVærd

LigeVærd består af
LigeVærd – Forældre &
Netværk (LFN)
Unge for LigeVærd (UFL)
LigeVærd – Fagligt Forum (LFF)

Redaktion
Helene Kaas
Esben L. Kullberg
Lasse Mors

Design og tryk
Mediegruppen as
Jørn Thomsen Elbo

Forsidefoto
Jonatan Rønn

Udgivelser
Magasinet udkommer
i januar og august

Oplag
3.000

Online
LigeVærd sender nyhedsbrevet
LigeVærd.online ca. hver 14 dag.
Du kan tilmelde dig nyhedsbrevet
på www.ligevaerd.dk

Medlemskab af LigeVærd
www.ligevaerd.dk/bliv-medlem
Tlf.: 86 20 85 70

Kontakt LigeVærd
Vejlbjergvej 8A
8240 Risskov
Tlf. 86 20 85 70
ligevaerd@ligevaerd.dk
www.ligevaerd.dk

Konstitueret formand
Henrik Vinther Olesen
Tlf. 24 82 63 13
henrik.vinther.olesen@sallinggroup.com

Direktør
Esben L. Kullberg
Tlf. 86 20 85 77
esben@ligevaerd.dk

Følg os på de sociale medier

TAK FOR ALT JØRN LEHMANN

I september 2022 fik vi i LIGEVÆRD den triste nyhed om, at foreningens mangeårige formand, tidligere borgmester i Broager, Jørn Lehmann Petersen, var afgået ved døden efter længere tids sygdom. Han blev 71 år gammel. Hans alt for tidlige bortgang efterlader et stort hul ikke bare i Jørns familie, men også i hans 'familie' i LIGEVÆRD, og Jørn vil blive husket for sit utrættelige arbejde for samfundets svageste gennem 41 år i byråd og regionsråd samt i LIGEVÆRD.

Det blev min lod at passe på formandsstolen frem til en ny formand kan vælges på generalforsamlingen i maj 2023, og den triste sandhed er, at der fortsat er brug for det, LIGEVÆRD er og gør gennem sine medlemsforeninger og sit sekretariat. Alt for mange børn og unge får ikke en god skolegang, fordi skolen ikke er klædt på til at hjælpe dem i tilstrækkelig grad. Rekordmange skolebørn mistrives, og forældre savner rådgivning og veje til at få konkret hjælp. Samtidig spænder rammer, regler og stramme budgetter nogle gange ben for realiseringen af gode og virkningsfulde idéer.

Da jeg i 2020 blev spurgt, om jeg ville træde ind i hovedbestyrelsen som ekstern repræsentant, var det uden megen betænkningstid. Foreningen er del af en dansk tradition, hvor gode kræfter organiserer sig om konkrete opgaver, som kræver en ekstra indsats og hvor ildsjæle kan finde ligesindede. Samtidig er foreningens stiftere en stor del af historien i det politiske parti, hvor jeg har betalt kontingent de seneste tre årtier, og derfor ligger arbejdet i LIGEVÆRD lige for.

De spørgsmål, som kræver svar, ligger LIGEVÆRD på sinde, og gennem fællesskabet og arbejdet i medlemsforeningerne bliver der fundet løsninger. Senest har LIGEVÆRD fået endnu et medlem, Voksne For LigeVærd, der er en naturlig tilføjelse til Unge For LigeVærd, fordi vi alle med tiden bliver ældre og på et tidspunkt, voksne.

I de kommende måneder gør vi status over inklusionsindsatsen, hvor LIGEVÆRD de seneste to år har haft en særlig indsats. Vi vil presse på i forhold til at holde politisk fokus på, at flere børn skal have et skoletilbud, der passer til dem og gøre opmærksomme på den særlige mulighed for S9-skole-tilbud til unge, der har behov for noget andet end det, folkeskolen traditionelt tilbyder.

Det gør vi sammen i LIGEVÆRD og via de enkelte foreninger, og jeg vil så længe, jeg passer på formands-sædet, gøre mit yderste til at leve op til Jørns arv og foreningens tillid.

Henrik Vinther Olesen
Konstitueret formand for LigeVærd

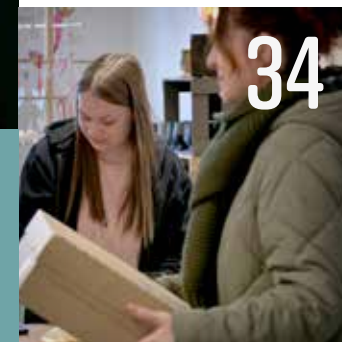
06

←
MANGE BØRN
ENDER UDEN FOR
KLASSEFÆLLES-
SKABET.

14

↑
UFRIVILLIGT
SKOLEFRAVÆR:
MAGNUS GÅR I SKOLE
I 45 MINUTTER
OM UGEN

34

↑
UNGE MED SÆRLIGE
BEHOV STÅR FOR
PAKKEPOSTEN I SINDAL

INDHOLD

TEMA

04 Tema:
Mistrivsel blandt skolebørn

06 Det er aldrig børnenes skyld, når inklusionstiltag skaber mistrivsel

08 Nyt studie:
Inklusion virker ikke

10 "Folkeskolen overtager summen af det pres børnene har været i fra de tidlige institutioner"

14 På en god uge går Magnus i skole i 45 minutter

16 Forælder til skolebarn i mistrivsel?
Her er psykologens råd

18 S9-skole: Kasper tager sin 9. klasse i et cykelværksted

22 Folkeskolen er for presset til at hjælpe børn med særlige behov

26 Bordrollespil kan hjælpe unge med særlige behov ud af mistrivsel – og styrke dem socialt

28 19 års benarbejde: I LigeVærd kan man gøre en forskel

32 Forælder: "Jeg har jo ikke noget andet valg end at være i det"

34 I Sindal betjenes det nye pakkeposthus af unge med særlige behov

36 STU-elever kommer i job efter et sammenhængende forløb i joballiancen

38 Jobnyt

39 Mindeord

TEMA OM
MISTRIVSEL

TEMA:

MISTRIVSEL BLANDT SKOLEBØRN

Mistrivlsen stiger blandt skolebørn i Danmark. Det mærker vi i vores rådgivning Ligelinie, hvor vi får flere henvendelser fra forældre til børn, som mistrives på grund af fejlslagne inklusionstiltag. I dette nummer dykker vi derfor ned i mistrivlsen fra flere sider. Vi kommer blandt andet forbi forskningen, psykologen og skolelederen, og så møder vi et af de mange børn, der mistrives og hans mor.

God læselyst.

DET ER ALDRIG BØRNENES SKYLD, NÅR INKLUSIONSTILTAG SKABER MISTRIVSEL

AF Henrik Vinther Olesen | FOTO Adobe stock

Den tidligere amerikanske forsvarsminister Donald Rumsfeld blev efter en tale i 2002 et yndet offer for satire, da han talte om viden, både den skjulte og den kendte, og om ikke altid at være bevidst om, at vi mangler viden.

Helt konkret mindede Rumsfeld os om, at der er ting, vi ved, vi ved (known knowns) og ting vi ved, vi ikke ved (known unknowns), men også ting vi ikke ved, vi ikke ved (unknown unknowns). Det lyder kringlet, men er i bund og grund den enkle erkendelse af, at for at kunne handle på et problem, kræver det, at vi ved det findes og hvad vi skal gøre ved det.

I oktober 2020 besluttede hovedbestyrelsen i LIGEVÆRD at sætte fokus på inklusion i vores skolesystem. Baggrunden var en udbredt erkendelse af, at inklusionen går skidt. En erkendelse som blev videnskabeligt dokumenteret i december 2022, da et nyt metastudie viste, at inklusionen i sig selv ikke fremmer læring og trivsel hos børn med særlige behov. Mange børn og unge ender uden for det fælles-

skab, som en klasse er, og de ender med at flakke ind og ud af skoletilbud, ikke at klare 9. klasse-afgangsprøve og i sidste ende være overrepræsenteret i statistikkerne når det gælder manglende ungdomsuddannelse, arbejdsløshed, misbrug og ensomhed.

Helt overordnet har situationen ikke ændret sig, men i LIGEVÆRD har vi fået skabt fundamentet for en forandring, som lover godt for fremtiden. Målet for indsatsen var og er, at alle børn skal trives og lære i en skole, der tager udgangspunkt i det enkelte barn, og at fagpersoner har den fornødne viden til at kunne skabe de rigtige læringsmiljøer – og så er det en grundlæggende forudsætning, at forældre bliver betragtet som unikke eksperter i deres børn. Sagt på en anden måde er målet at flytte opfattelsen af inklusion fra at handle om børn med mangler, der ikke passer ind i skolen til, at inklusion handler om en fleksibel og innovativ folkeskole, der kan skabe trivsel og læring for alle børn.

LIGEVÆRD har derfor arbejdet på flere fronter. Blandt andet er der skabt et virtuelt fællesskab med mulighed for at tale med andre forældre til børn med særlige behov. Vi har også skabt overblik over behovet for rådgivning. På rådgivningslinjen Ligelinje er der årligt over 500 opkald, hvoraf 7 ud af 10 handler om børn i folkeskolen.

I foråret 2023 afholder LIGEVÆRD i alt otte inspirations- og netværksmøder for forældre til skolebørn i mistrivsel, som er udviklet i samarbejde med lokale oplysningsforbund i Aarhus og Aalborg. Møde-

rækkerne munder ud i en drejebog til brug for lokalforeninger, som ønsker at holde noget lignende, og samlet har aktiviteterne givet flere end 100 nye medlemmer af LIGEVÆRD blandt forældre. Yderligere planlægger LIGEVÆRD i 2023 at afholde et Inklusionstræf, hvor forældre kan få viden og råd om arbejdet med inklusion. På samme måde er der afviklet syv rådgivningsforløb på forældremøder på specialefterskoler samt på messer. Og helt generelt er der skruet op for kommunikationen omkring LIGEVÆRDs indsats på området, ligesom den

målrettede indsats nu fører til, at LIGEVÆRD bliver inviteret med i undervisningsministerens Sammen om Skolen, og dermed får inklusionsdagsordenen også her en mere fremtrædende position.

Oversat til Donald Rumsfelds begreber, har vi anvendt den viden, vi allerede havde, skabt viden hvor vi vidste den manglede – og kastet os ud i at lære nyt, så vi kan finde nye svar.

I dette magasin finder du en række artikler om arbejdet med inklusion – jeg håber, du vil synes om dem. ■

INKLUSION HANDLER OM EN FLEKSIBEL OG INNOVATIV FOLKESKOLE, DER KAN SKABE TRIVSEL OG LÆRING FOR ALLE BØRN.

Nyt studie: INKLUSION VIRKER IKKE

Både lærere og forældre til børn med særlige behov har vidst det længe. Nu har vi også videnskabens ord for det: Inklusion virker ikke.

AF Lasse Mors

No shit Sherlock." "Skal der virkelig en forsker til at konkludere det?" "Som om det kommer bag på nogen. Hvad var det lige lærerne sagde i 2012?"

Sådan fortsætter ordlyden i mere end 1.400 kommentarer under et opslag på Politikens Facebookside 3. december 2022. I opslaget fortæller Politiken, at et nyt studie viser, at inklusion ikke virker.

På trods af den let hånlige "hvad sagde jeg"-tone, som går igen i de fleste kommentarer må skuldrene alligevel have sænket sig en smule hos mange forældre til børn med særlige behov, da netop det studie landede. Studiet kommer fra Vive, det nationale forskningscenter for velfærd, og det bekræfter tydeligvis noget, som mange forældre og lærere har forsøgt at råbe op om i årevis.

Men selvom de måske vidste det i forvejen, så kan de nu stille sig på skuldrene af videnskaben næste gang, de får brug for at råbe op.

Ikke en "one size fits all"-løsning

Når studiet viser, at inklusion ikke virker, så foranlediges man let til at tænke, at inklusion dermed er dårligt. Men det vil være en forkert påstand.

Inklusion kan nemlig være godt for nogen børn ifølge studiet. Men eftersom børn med særlige behov er meget forskellige, så er inklusion i almindelige folkeskoleklasser ikke en "one size fits all"-løsning, som pr. automatik fremmer

læring og trivsel for alle børn med særlige behov. Det siger Nina Thorup Dalgaard, som er en af forskerne bag studiet, til netavisen Zetland i et interview 5. december 2022.

"Inklusion er baseret på en filosofisk tanke om fællesskaber, og hvad der ville være godt for de her børn. Men relativt lidt teori og også relativt lidt forskning i forhold til, hvad den gode inklusion er. Altså hvad skal der til for, at det kan lykkes, og fungerer det for alle børn med særlige behov? Det er jo i virkeligheden en meget forskelligartet gruppe af børn."

Det økonomiske incitament til inklusion

Mange forældre har en oplevelse af, at skoler fastholder deres barn i en almenklasse, selvom forældrene beder om noget andet. Og ifølge Nina Thorup Dalgaard kan skolelederne ude på skolerne da også være fanget i et dilemma, fordi der forsvinder penge fra almenskolen, hver gang en elev visiteres til et specialtilbud.

"Der blev skabt nogle voldsomme økonomiske incitament for den enkelte skoleleder til ikke at indstille til at børn kom i specialskole, fordi pengene så ville følge med barnet. Og de penge ville så gå fra almenområdet. Så som skoleleder sad du i en meget svært situation, som har skabt nogle, tænker jeg, etiske og ledelsesmæssige dilemmaer," siger hun til Zetland.

Forældre kender deres børn bedst

Lige så opløftende det er for mange at få bekræftet, at inklusion ikke virker, lige så nedslående er det, at inklusionen for mange børn er en del af deres hverdag. Lige nu står et hav af forældre og er i vildrede, fordi deres børn mistrives i et skoletilbud, der ikke passer til deres behov. Til trods for det mener Nina Thorup Dalgaard, at forældrene kan tage noget med fra studiet.

"Man kan tage med, at man som forælder kender sit barn bedst. Og hvad der er det gode skoletilbud, det kommer an på en individuel vurdering af det enkelte barns vanskeligheder, og hvad det er for et inklusionstilbud, som er tilgængeligt. Så jeg tænker, at vores studie giver oprejsning til de forældre, som har oplevelsen af, at når inklusion bliver et påtvunget førstevalg, så er det ikke altid til børnenes bedste," siger Nina Thorup Dalgaard til Zetland.

Sidder du som forælder og er vildrede over dit barns situation, så læs artiklen Forældre i tvivl om børns mistrivsel: Her er psykologens råd. Her fortæller Kirsten Callesen, hvad du kan gøre for et barn i mistrivsel. I artiklen *Folkeskolen overtager summen af det pres børnene har været i fra de tidlige institutioner* giver Kirsten Callesen sit bud på, hvordan vi som samfund skal indrette et skoletilbud, der passer til alle børn. ■

Gratis inspirations- og netværksmøder i Aalborg og Aarhus

FORÆLDER TIL ET SKOLEBARN I MISTRIVSEL?

Få konkret viden og vejledning til at håndtere hverdagen og mød andre forældre.

AALBORG

Tirsdag den 17. januar kl. 17.30 – 20

Kirsten Callesen: Få konkrete råd til hverdagen med et barn i mistrivsel

Lørdag den 11. februar kl. 11 – 13

Hvordan finder jeg den rette hjælp til mit barn?

Lørdag den 4. marts kl. 11 – 13

Søskende til børn med særlige behov skal også i familiekalenderen

AARHUS

Onsdag den 18. januar kl. 17.30 – 20

Kirsten Callesen: Få konkrete råd til hverdagen med et barn i mistrivsel

Lørdag den 25. februar kl. 11 – 13

Hvordan finder jeg den rette hjælp til mit barn?

Torsdag den 2. marts kl. 19 – 21

Søskende til børn med særlige behov skal også i familiekalenderen

Torsdag den 27. april kl. 17 – 20.30

Fie Hørby: Styrk den vigtigste relation i dit barns liv: Forældrenes

Torsdag den 11. maj 17.30-19.30

Konflikthåndtering i familier med børn med særlige behov

Arrangementerne er
GRATIS

Tilmelding er nødvendig
Meld dig til på www.ligevaerd.dk/inspirationsmoeder

Kirsten Callesen: "FOLKESKOLEN OVERTAGER SUMMEN AF DET PRES BØRNENE HAR VÆRET I FRA DE TIDLIGE INSTITUTIONER"

Børn helt ned til 1-års-alderen oplever stresssymptomer i vuggestuen, fordi der mangler voksne til at skabe trygge rammer i de første leveår. De dårlige vilkår i daginstitutionerne er en af årsagerne til den mistrivsel, vi i dag ser blandt skolebørn, mener psykolog Kirsten Callesen.

AF Lasse Mors | FOTO Adobe stock, Bente-Maj Wøldike

Prøv at folde dine hænder. Har du venstre eller højre tommelfinger øverst?

Prøv nu at folde op og tvist fingrene, så du folder modsat. Mærk, hvad det gør ved din krop. Føles det ligesom før? For de fleste føles det forkert. Som en mild uro.

Og når du folder almindeligt igen, så slukker den lille uro, gør den ikke? Det føles rart.

Når vi gør noget, som føles forkert, så udskiller kroppen stresshormonet kortisol for at advare om, at der sker noget, der ikke er, som det plejer. Det sker i mild grad, når vi folder hænderne modsat af, hvad vi plejer. Men det sker i langt mere alvorlig grad for børn, når de bliver afleveret i vuggestuen, viser et norsk studie fra april 2022.

Når vi udsætter vores børn for øget kortisol på daglig basis, så får vi den akkumulerede stressreaktion, som

bidrager til den massive mistrivsel, vi ser i dagens folkeskole. Det mener Kirsten Callesen, som er klinisk psykolog med speciale i Autisme og ADHD samt øvrige neuropsykiatriske tilstande.

"Du ved godt, at det ikke er farligt at folde hænder modsat. Det er bare ubehageligt. Men hvis jeg så bad dig gøre noget andet, tredje og fjerde, så vil den sum af ubehag accelerere. Så det, der først føltes ubehageligt, nu begynder at føles farligt. Det er det, der sker for mange børn. De vågner en morgen med ondt i maven og vil ikke afsted, fordi de for ofte skal gøre mere, end de kan magte," siger hun.

Mange børne har det for svært i institutionerne, og det er meget forståeligt, at de før eller siden reagerer, mener hun.

"Deres nervesystem kommer i ubalance. De er ofte i en hverdag, hvor amygdala, som er det lille organ inde i hjernen, der udgør vores alarmcentral,

er i aktion. Der er ingen, der kan holde til at være i konstant alarmberedskab."

Kommunerne pynter på normeringerne
Der skal være én voksen til tre vuggestuebørn i 2024. Det er bestemt ved lov.

Allerede nu lever langt de fleste kommuner dog op til det krav, når de selv tæller efter. Men ifølge tal fra forældrebevægelsen "#hvorerderenvoksen?", så tæller kommunerne både ledere, sygemeldte medarbejdere, rengøringspersonale, visitationsmedarbejdere m.m. med, og den går ikke. For hvis man trækker de voksne fra, som børnene ikke er i kontakt med, så lander den reelle normering et langt dårligere sted.

"Jeg kan ikke lade være at tænke på de 1000-vis af børn, som bliver afleveret klokken 7 og hentet klokken 17. Hvert enkelt barn bliver afleveret ind i noget, hvor der måske er meget uro, og så bliver de overvældet på deres sanser. Og nogle af

←
DER SKAL VÆRE
ÉN VOKSEN TIL TRE
VUGGESTUEBØRN I
2024. DET ER BESTEMT
VED LOV.

dem vil opleve den her stressreaktion, som kommer ved øget kortisol," siger Kirsten Callesen.

Børnene har brug for reelle minimumsnormeringer

For at kunne udvikle sig hensigtsmæssigt har børn brug for tryghed og for voksne, som de kan knytte sig til. Når forældre afleverer deres børn i vuggestuen, er det derfor afgørende, at der er voksne nok til, at børnene kan få den omsorg, de har brug for.

"Indtil 2007 var der én voksen til tre vuggestuebørn. Så var der tid til, at pædagogen kunne hjælpe barnet med at regulere sit kortisolniveau, når det blev afleveret. Altså hjælpe barnet til at falde til ro og give det den tryghed, det har brug for. Når vi i dag ser steder, hvor der er én voksen til syv vuggestuebørn, så er der nogle børn, som måske oplever fra de er helt små, at der ikke er tid til, at de kan få

den omsorg, de har brug for," siger hun.

Uden at vide sig sikker har Kirsten Callesen derfor et bud på, hvorfor unge i dag har det så dårligt.

"De voksne er sparet væk. Institutionerne er udhungret. Og så tænker jeg gad vide, om det er det, der har været på spil? At de børn der siden 2011 er blevet tiltagende dårligere, det er dem, der har gået i de institutioner. Jeg siger ikke, det er kausalt. Jeg siger bare, det er sket parallelt, og jeg foreslår, man undersøger det."

Margueritter kan heller ikke vokse i sur jord

Lige nu står vi med en generation af børn, hvor for mange har fået for lidt af det, de har brug for. Men det er ikke børnenes skyld, og derfor skal vi som samfund tage ansvaret, mener Kirsten Callesen.

"Hvis man har en marguerit stående i sin have, og den begynder at visne, så

tænker man jo ikke 'hold da op en dum marguerit.' Så tænker man 'har jeg givet den sur jord eller hvad? Får blomsten den næring, den har brug for?' Hver gang vi peger på et barn og siger hold da op et besværligt barn, så skal man i stedet sige: 'hold da op, hvad er det vi tilbyder barnet, som gør, at barnet ikke udvikler sig?' Så må vi jo lave rammen om," siger hun.

Børnehaveklasseledere fra hele landet siger, at børnene ikke er skoleparate, når de starter i 0. klasse. En afgangende skoleleder fortæller her i bladet, hvordan han oplever, at der på de små årgange hersker et kaos blandt børnene, som han ikke har været vidne til tidligere. Men det er ikke så underligt ifølge Kirsten Callesen.

"Folkeskolen overtager summen af det pres børnene har været i fra de tidlige institutioner," siger hun.

"Det er ikke børnenes skyld."

En skole for alle kommer ikke nødvendigvis af inklusion

Det massive behov for støtte skal ikke være en undskyldning for at sylte børnenes mulighed for at et ordentligt skoletilbud ifølge Kirsten Callesen. Derfor giver hun heller ikke meget for ideen om inklusion for inklusionens skyld.

"Jeg mener, at alle børn har krav på en skole, der passer til dem. Så hvis inklusion er at skabe en skole, der passer til 70% og så prope de sidste 30% ind i det, så tror jeg ikke på inklusion. Men jeg tror på, at man skal lave flere skolemuligheder, der er målrettet forskellige typer af børn," siger hun.

Ifølge hende har Danmark ikke råd til at lade være.

"Danmarks råstof er vores samlede IQ-masse. Det skal vi tage alvorligt. Det er et enormt problem, at vi har så mange kløgtige børn, der ikke passer ind i folkeskolen, og det er vores skyld, at så mange børn ikke får en uddannelse. Vi kunne bare lave rammen om. Det kan vi gøre i morgen."

Det er måske dyrt at lave målrettede skoletilbud, så flere børn får en skolegang, der passer til dem. Men ifølge Kirsten Callesen kan det være dyrere at lade være.

Prisen for besparelserne er høj i længden

Flere børn har brug for noget særligt i folkeskolen. Det gælder også børn, der ikke har særlige behov, og det bliver dyrt. Men ifølge Kirsten Callesen er det prisen for mange års besparelser i daginstitutionerne. Når børnene måske har fået for lidt omsorg i institutionerne som små, så er de nemlig umodne, når de starter i skole.

"Det bliver så dyrt, fordi det, vi gør, er dumt. Hvis man laver kloge løsninger, så bliver børnene ikke dårlige, og så sparer vi nok en masse milliarder på psykiatrien til gengæld. Det vil jeg vove at påstå," siger hun.

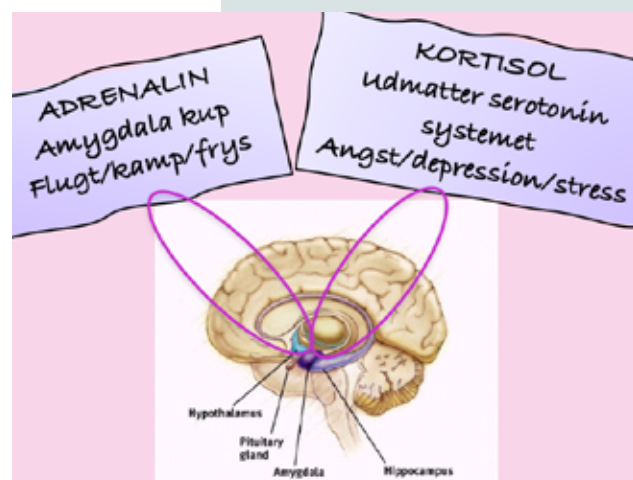
Og påstanden kommer ikke ud af det blå. Kirsten Callesen taler nemlig af erfaring, fordi hun i 2014 stiftede Søstjernes skolen.

"På Søstjernes skolen har vi gennem de sidste otte år haft flere end 60 af de dyreste elever indskrevet. Men eleverne er jo kun 'dyre' at behandle, fordi vi som samfund har gjort dem syge. Når de har gået der et stykke tid, så får de det bedre og kommer ud af deres belastningstilstand, så de bliver i stand til at deltage i undervisningen. På den lange bane bliver det billigere, fordi eleverne får det bedre og mange gennemfører deres afgangsprøver i stedet for gå ned med kroniske stresstilstande," siger hun.

STRESSAKSEN

Kroppen har to stresssystemer. Adrenalin er den hurtige stress, kortisol er den langsomme stress. Kroppen har brug for adrenalin og kortisol for at fungere. Problemerne opstår, når mængden øges for meget.

Kilde: Kirsten Callesen

Derfor tror Kirsten Callesen også, at det på lang sigt vil være en besparelse at give børnene nogle bedre forudsætninger for at lykkes.

"Jeg tror ikke, det er dyrere at lave den rigtige skole fra start, jeg tror endda det kan være en socioøkonomisk besparelse. Fordi det barn, der har det dårligt hele vejen op igennem institutionerne, ender som en sag på et jobcenter, når det fylder 18 år og koster en masse penge. Så vi kan lige så godt gøre det hårde arbejde nu. Uddannelse koster. Ja. Og det er det værd," siger Kirsten Callesen.

Kirsten Callesen stoppede sit engagement på Søstjernes skolen i august 2022 og vil fremadrettet arbejde for bedre skoleliv for alle børn.

Børnene skal tilbage i skole

Uanset om Kirsten Callesen har ret i sine hypoteser, så taler tallene sit tydelige sprog: Mængden af børn, der har skolevægring, stiger ifølge undervisningsministeriets opgørelse over elevfravær. Og det er uholdbart både for børnene, for forældrene og for vores fælles fremtid.

"Der burde være en protokol for hvert barn der ikke går i skole. Nogen venter flere år på hjælp, men det er jo uholdbart. For forældrene går hjemme med børnene og ender på tabt arbejdsfortjeneste eller med selv at blive sygemeldt. Børnene skal tilbage hurtigt og de skal have et tilbud, de kan være i," siger hun.

Og det vil være muligt ifølge Kirsten Callesen.

"Hvis man screener et barn, kan man starte med at samarbejde med barnet og finde ud af, hvor ligger du begavelsemæssigt, hvordan kan du godt lide at gå i skole, og hvor mange timer kan du tåle?" siger hun.

59-skoler er en del af løsningen

Det er skoleledernes ansvar, at eleverne har et skoletilbud, hvor de trives. Og de har faktisk mulighed for at sende en elev ud i et undervisningsforløb, som er tilrette-

lagt på andre betingelser end dem, folkeskolen traditionelt tilbyder, hvis de har behov for det.

Forløbet kaldes en 59-skole, og her i bladet kan du læse et eksempel på sådan

et tilbud i historien om Kasper, der tager sin 9. klasse i et cykelværksted.

"Jeg kender så mange børn, som ikke har gået i skole i flere år, og så kommer de i et andet tilbud og tager en afgangseksamen. Så lærer de det faglige på et års tid, men de kommer også med en den erfaring, at de ikke kan det

sociale. Hvilke muligheder ville der være, hvis skolelederne fik muligheder for at lave undervisningsforløb a la det vi kender fra produktions-skolerne? Kan man omsætte det ned til 3., 4., 5. klasse, så børnene allerede tidligt lærer, at de godt kan deltage?" spørger Kirsten Callesen retorisk. ■

"HVIS MAN LAVER KLOGE LØSNINGER, SÅ BLIVER BØRNE IKKE DÅRLIGE. OG SÅ SPARER VI EN MASSE MILLARDER PÅ PSYKIATRIEN."

De fem værste og de fem bedste fra #hvorerderenvoksen

DE FEM DÅRLIGSTE 2021, antal børn pr. voksen i vuggestuer 2021			DE FEM BEDSTE, antal børn pr. voksen i vuggestuer 2021		
Kommune	Papirs-normering	Reel normering	Kommune	Papirs-normering	Reel normering
Hjørring	3,4	7,5	Aarhus	2,7	4,2
Viborg	3,4	6,5	Lejre	3,2	4,4
Frederikshavn	3,2	6,4	Esbjerg	3,1	4,4
Greve	3,1	6,2	Halsnæs	2,7	4,5
Herning	3,3	6,0	Køge	2,8	4,5

Kilde: <https://hvorerderenvoksen.dk/reelle-normeringer/>

SKOLEVÆGRING: PÅ EN GOD UGE GÅR MAGNUS I SKOLE I 45 MINUTTER

Da de sidste minutter af Smertensbørn rullede over skærmen på TV2 i 2021, var Magnus og hans familie håbefulde. Efter en årelang kamp havde han fået diagnosen autisme og blevet visiteret til et specialtilbud, som han glædede sig til at starte i. I dag er virkeligheden mindre lys.

AF Lasse Mors | FOTO Jonatan Rønn

45 minutter hver torsdag. Det er den skoleuge, Magnus Pihl Fryland lige nu kan kapere ifølge hans mor Elise Pihl Fryland. Og når han kommer hjem, så er han så udmattet, at han må sove resten af dagen.

"Når jeg kommer hjem fra skole, sover jeg fra 11-18," siger Magnus Pihl Fryland.

Og så kræver det altså en hel uges restitution, før han er klar igen, siger hans mor.

"Der sker simpelthen så meget deroppe. Der er mange lyde, mange mennesker og mange ting at forholde sig til. Så når han kommer hjem, så er hans batterier helt flade."

Når Magnus skal i skole, er han sur og ked af det om morgenen, og har svært ved at stå op, fortæller hun.

"Det er ikke, fordi han ikke har lyst til at komme i skole. Det er, fordi det er så svært for ham at være i det derovre," siger Elise.

"Så vil jeg hellere sove igen," siger Magnus.

Og trætheden har da nogle gange

"JEG VIL GERNE GÅ I EN SKOLE, SOM HAR DET ANTAL PERSONER, SOM EN NORMAL SKOLE HAR. LIGESOM ALLE ANDRE BØRN"

også overmandet Magnus i skolen, hvor han har været nødt til at tage en lur hen over bordet.

Stigende skolevægring

Magnus' historie er et led i en tendens, hvor stadigt flere børn har ufrivilligt skolefravær, fordi de går i et skoletilbud, der ikke passer dem. Forløbet på Skibet Skole, som er Magnus' andet specialtilbud, startede ellers godt, men da han mødte ind til et nyt skoleår efter sommerferien i 2022, fik en række forandringer ifølge hans mor læsset til at vælte.

"Der var blandt andet nye lærere, og det hele blev for meget at være i. Og så blev han sygemeldt og har kun været afsted fire gange siden august," siger hun.

I det nye år håber Magnus og Elise Pihl Fryland, at Magnus kan møde op hver torsdag, når han har eneundervisning med sin lærer. I skrivende stund har året kun rundet en enkelt torsdag, og for Magnus var det en vellykket skoledag.

"Han var afsted torsdag og endte med at blive der længere end planlagt, fordi en af lærerne havde en hund med. Så det startede godt, og vi håber, at Magnus er klar til at komme afsted igen på torsdag," siger Elise Pihl Fryland.

Det gode ved læreren er, at han ligesom Magnus interesserer sig for IT, og de

arbejder lige nu på at kunne lave fjernundervisning om tirsdagen over det sociale medie Discord. Men trods den fælles interesse, mener Magnus, at lærerens viden om IT lader noget tilbage at ønske.

"Han ved ikke engang, hvad html er," siger Magnus.

Længslen efter det normale

For et par år tilbage tegnede Magnus en tegning af den perfekte skole sammen med en psykoterapeut. Tegningen findes ikke længere, men Magnus husker, at den bestod af hans første skole, 32 børn og en illustration af, at han var alene i undervisningen. Og det er der en grund til.

"Jeg vil gerne gå i en skole, som har det antal personer, som en normal skole har. Ligesom alle andre børn," siger han.

Og ifølge hans mor er det en stor smerte for Magnus, at han ikke kan det.

"Han har gået i en almindelig skoleklasse og han ved godt det er normalt. Han ved også godt at han har autisme, og at det ikke er normalt. Men han ved også godt, at der er andre med autisme, der går i en almindelig skole," siger hun og fortæller, at det også komplicerer undervisningen yderligere.

"Det er en begrænsning, der gør ondt. Så det er også svært at skulle undervise et barn, der bare helt vildt gerne vil det

andet ovre på den anden side af vejen, og det kan bare ikke lade sig gøre," siger hun.

Skolen skal tilpasse sig Magnus

Selvom eneundervisningen er okay ifølge Magnus, så mener Elise Pihl Fryland, at hun har dokumentation for, at der er behov for noget andet.

"Vi er blevet undersøgt mange gange på vores forældreevne, og hver gang har psykologer konkluderet, at vi gør det vi skal. Og at det er institutionerne, der skal tilpasse sig Magnus' behov, for han kan ikke tilpasse sig institutionerne."

Når det er gået galt for Magnus på Skibet Skole håber Elise derfor, at han kan blive flyttet over på et dagstilbud, der specialiserer sig i skolevægring.

"Lige nu er situationen så slem, at der er brug for lige så stille at bygge ham op igen," siger hun.

For lige nu vil Magnus gerne lærer, men han har den erfaring, at det ofte er nemmere, når han finder sin viden selv.

"Ingen lærere kan undervise mig i noget, jeg ikke kan google mig til," siger han.

Og det er ærgerligt, mener hans mor. For Magnus har faktisk brug for undervisning på højt fagligt niveau med en lærer, der kan hjælpe ham med det relationelle, fortæller hun. ■

FORÆLDER TIL SKOLEBARN I MISTRIVSEL?

Her er psykologens råd

Vil dit barn ikke i skole, men gerne til håndbold om aftenen? Så lad dit barn gøre det. Forældre skal nemlig lytte til deres børn og bakke dem op i det, der motiverer dem, mener psykolog Kirsten Callesen. Også når de mistrives – især når de mistrives.

AF Lasse Mors | FOTO Adobe stock, Bente-Maj Wøldike

Nogen vil måske mene, at man ikke kan gå til håndbold om aftenen, hvis man ikke er i skole om dagen. Men det kunne ikke være mere forkert, mener Kirsten Callesen. Hun er klinisk psykolog med speciale i autisme og ADHD samt øvrige neuropsykiatriske tilstande, og hun har indgående kendskab til de problemer, børn med særlige behov støder på i folkeskolen.

”Man skal arbejde med det, der motiverer børn. Alle børn vil gerne gå i skole, så det er også deres sorg, hvis de ikke kan. Hvis de så gerne vil gå til håndbold, så skal de det,” siger hun.

Det kan nemlig være vigtig ’medicin’ for børnene at deltage i noget, hvor de oplever, at de kan være med.

”Man skal bakke op og sige ja til alt, hvad der overhovedet motiverer barnet for fællesskaber. Det er vigtigt at huske, at det ikke er barnet, der er noget galt med. Det er skoletilbuddet. Så der kan være nogle ting uden for skolen, som barnet godt kan deltage i.”

Step 1 er at bringe stressen ned
Børn i mistrivsel har akut brug for hjælp. De kan ikke vente på, at man politisk får indrettet et bedre skolesystem, og derfor er det afgørende, at forældre reagerer, hvis de oplever, at deres børn har nogle somatiske markører på mistrivsel og stress, mener Kirsten Callesen.

”Hvis barnet fortsætter en stresset hverdag, så får det ikke reguleret sit nervesystem. Barnets symptomer peger i retning af det, der er galt, og det er altså ikke børnene, der er noget galt med. Det er det, vi giver dem, der er noget galt med,” siger hun.

Derfor skal forældrene gøre, hvad de kan for at få nervesystemet i ro og bringe stressen ned, og det kan man gøre på forskellige måder.

Opfyld basale behov
Først og fremmest skal basale behov opfyldes. Barnet kan have behov for at blive taget ud af den dårlige hverdag, og så skal det have søvn nok og noget

sundt at spise. Det gør man lettest med gode rutiner.

”Er der noget mad, som barnet vil spise, som har nogle proteiner, som skal til for at skabe de nødvendige signalstoffer, kroppen har brug for for at fungere? Og søvn. Hvordan sikrer man at børnene får gode søvnrutiner med faste senge- og stå op-tider?” siger hun.

Når samtalen falder på søvn, så er der særligt én væsentlig faktor, som forældre skal være særligt opmærksomme på.

Hjælp barnet til sunde skærmvaner
De fleste børn bruger skærm i løbet af dagen. Og Kirsten Callesen er ikke så bekymret for, hvad der sker, når børn gør det. Til gengæld kan hun være bekymret for, hvad der ikke sker.

”Når man er på skærmen, så er man ikke ud at lege. Man er ikke ude at bruge sin krop. Man bygger ikke huler. Man er ikke ud at møde andre børn. Og det er et kollektivt værditab,” siger hun.

↓
”MAN SKAL BAKKE OP OG SIGE JA TIL ALT, HVAD DER OVERHOVEDET MOTIVERER BARNET FOR FÆLLESSKABER”

Derfor skal forældre være opmærksomme på, at der også sker noget andet i løbet af dagen.

”Jeg vil anbefale at være sikker på, at man nogle timer om dagen gør noget interaktivt. At du kan godt bruge skærm, men du skal også spille Ludo. Du kan godt bruge skærm, men du skal også lære dit barn at hække. Så vi ikke bare siger lad være med skærm, fordi det er dumt at spille så meget, men at vi i stedet også foreslår et alternativ, så børnene ved, hvad de kan gøre i stedet for.”

Og så skal børn have hjælp til at slukke skærmen senest en time inden sengetid for bedst muligt at kunne falde i søvn, og skærmen skal ikke med ind i soveværelset om natten.

Vær i fysisk kontakt med dit barn
Berøring regulerer et nervesystem, der er oppe at køre på kortisol.

”Fysisk kontakt er med til at bringe stressen ned. Og nogen vil sige det kan

man ikke med mit teenagebarn. Men de fleste børn kan faktisk godt lide det. Man kan jo prøve at spørge og gå forsigtigt til værks. Det kan være stryginger hen over skuldrene eller at nusse fødderne.”

I den kontekst bliver skærmen igen et tema. Det kan nemlig være en god idé

—
”HVIS BARNET FORTSÆTTER EN STRESSET HVERDAG, SÅ FÅR DET IKKE REGULERET SIT NERVESYSTEM”

nogle gange at lade børn kede sig i stedet for at plante dem foran skærmen for selv at få ro til for eksempel at lave mad.

”Skærmforbruget er sat i stedet for tid med voksne, kreativitet og overskud til børnene. Hele den nye børnegruppe er blevet socialiseret ind i at bruge skærm som afledning, som tidsfordriv, som underholdning eller det, de lige gør, mens deres forældre lige gør noget andet eller måske selv sidder på deres egen skærm,” siger Kirsten Callesen.

”Det kan være godt at lade børnene løbe rundt om benene på en, mens man laver med.”

Selvom det måske er irriterende, giver det nemlig børnene en anden fornemmelse af familiens liv, og måske får de endda lyst til at hjælpe med madlavning.

Sagsbehandlere og skoleledere skal bakke forældre op

Hvis forældre beslutter at tage et barn ud af skolen, så er dilemmaet, at skolen kan lave en underretning på forældrene, hvis barnet ikke får en sygdomsmeddeling. Derfor har Kirsten Callesen en klar besked til skolelederne, som har deres bekymring og sagsbehandlere, som får underretningerne.

”I skal lytte til forældrene og finde ud af, hvordan kan I bedst bakke dem op i at hjælpe deres børn til at tåle en eller anden grad af hverdag. Fordi hvis man bliver ved med at true forældre, som gør alt, hvad de kan, så kan forældrene ende med at blive sygdomsmeddelt på grund af systemstress eller opleve et krydspres fra skole- og socialforvaltninger, som bryder deres tillid til skolesystemet,” siger hun.

Derudover er det vigtigt, at skoleledere og sagsbehandlere har for øje, at mistrivsel ifølge Kirsten Callesen kan føre til varige belastningsreaktioner, som kan påvirke barnets liv i mange år fremover. ■

TEMA

↑
PÆDAGOG FINN AGGEBØE
SER MANGE ELEVER, SOM
KUNNE FÅ MEGET MERE UD
AF SKOLEN, HVIS DE FIK ET
ANDET SKOLETILBUD

§9-SKOLE: Kasper tager sin 9. klasse i et cykelværksted

De fleste elever i 9. klasse træder ind i et klasselokale med borde og stole, når de møder i skole om morgenen. Når 16-årige Kasper Thomsen møder i skole, træder han ind i et cykelværksted. Han er nemlig en af de mange børn og unge, som har brug for noget andet for at få en god skolegang.

TEKST OG FOTO: Lasse Mors

Hvad er undervisning? For langt de fleste folkeskoleelever i Danmark er det at sidde ved et bord og modtage lærdom fra en lærer, der står ved tavlen. For langt de fleste er det at læse og løse opgaver i bøger og have lektier for til næste dag.

For 16-årige Kasper Thomsen er hverdagen anderledes.

Siden august har han fået sin undervisning på PMU Sindals cykelværksted Cykelhjulet, og hvis alt går efter planen, så afslutter han 9. klasse her. Det tænker Kasper Thomsen ikke så meget over endnu. Lige nu er han bare glad for sin nye virkelighed.

"Det er fandeme det bedste, jeg har prøvet i jeg ved ikke hvor lang tid," siger han.

Også Kaspers mor Katja Thomsen er begejstret for den forandring, det nye skoletilbud har ført med sig.

"Da han gik i skole, var han tit sur og gal og bandede og svovlede, når han kom hjem. Sådan er det ikke mere. Nu får jeg en glad dreng hjem, som har haft en god dag. Det er dejligt for hele familien, når han kommer hjem nu," siger hun.

§9-skole for praktisk begavede elever Kaspers tilbud om at gå i skole i et cykelværksted hedder en §9-skole. Navnet refererer til folkeskolelovens §9, som giver mulighed for alternative praktiske undervisningsforløb til elever, der har behov for det.

Og det havde Kasper Thomsen behov for ifølge Finn Aggeboe, som er pædagog på Sindal Skole. Det var ham, der fik ideen til at sende Kasper ud i et alternativt skoletilbud, og han ser mange elever, som kunne få meget mere ud af skolen, hvis man ikke forsøgte at presse dem ind i den undervisning, de fleste kender så godt.

"Jeg kan så godt lide Niels Hausgaards udtryk: vi har så mange unge elever, som er praktisk begavede. Det er for eksempel sådan en som Kasper," siger han.

Og det giver da også god mening at gå til Kasper på en helt anden måde, mener Finn Aggeboe.

"Vi ved godt, at Kasper nok ikke ender som videnskabsmand eller rakettekniker. Det giver ikke mening for ham at åbne den matematikbog for 37. gang. Så giver det heller ikke mening for os at bede ham gøre det. Og så tænker vi selvfølgelig: Hvordan kan vi bedst muligt forberede Kasper på det voksenliv, der venter efter 9. klasse?"

Skolen passede ham aldrig rigtigt

Kasper Thomsen starter sin skolegang i en almenklasse på Sindal Skole, men han trives dårligt. I tredje klasse flytter skolen ham derfor over i skolens inklusionsklasse, kaldet I-klassen.

I-klassen er et skærmet tilbud uden at være et specialtilbud, som mange kender som en mellemform. Her har eleverne et større eller mindre antal timer i deres oprindelige almenklasse for at fastholde dem i fællesskabet. I Kaspers tilfælde dropper skolen dog hurtigt den idé, og for Kasper er minderne om timerne i almenklassen heller ikke værd at dvæle ved.

"Det var et mareridt, hver gang jeg var nede i min normalklasse. Jeg blev sur og vred og gjorde skade på mennesker, jeg ikke skulle have gjort skade på," siger han.

"Og på dig selv," siger Finn Aggeboe. "Og på ting."

Kasper spilder sin tid i skolen

På baggrund af de dårlige erfaringer modtager Kasper undervisning i I-klassen på fuldtid, og det går som det skal. Men på et tidspunkt får det også en ende.

"Kasper har altid været god til at komme i skole og er kommet til tiden. Men på et tidspunkt når vi grænsen for, hvad vi kan lære ham, og vi sidder alle sammen med en fornemmelse af, at Kasper spilder sin tid. Han sidder der bare," siger Finn Aggeboe.

Kasper selv mener heller ikke, at den sidste tid inden skolebænken blev skiftet ud med cykeldæk var noget ved.

"Jeg sad der bare. Jeg sagde, at jeg lavede noget, men jeg lavede jo aldrig noget. Det interesserede mig ikke, og nu havde jeg gået i skole i så mange år. Så ville jeg ud at prøve et eller andet."

Og efter at have undersøgt forskellige muligheder landede Kasper Thomsen på cykelværkstedet.

Matematik giver mening i cykelværkstedet

Hvad er en matematikopgave? De fleste elever i folkeskolen vil svare, at det er et regnestykke, man løser i en matematikbog. Men ikke Kasper.

For ham kan en matematikopgave være at finde et cykelhjul på 14 tommer eller justere gearet på en cykel. På cykelværkstedet flytter de almenundervisningen over i praksis, og når opgaven er konkret, kan han se nødvendigheden i at øve sig.

Det er der, matematik begynder at give mening for ham, mener Finn Aggeboe.

"Undervisning er så mange ting. Det er bogstaver og tal, men det er også at komme ind i et værksted og løse nogle opgaver og lære at begå sig på en arbejdsplads.

Det er at tage imod opgaver, som man ikke altid synes er lige sjove og så gøre det alligevel, fordi det er nødvendigt," siger han.

Nogen at se op til

På cykelværkstedet går Kasper sammen med lærerne Palle og Frank og de to andre elever Tobias på 22 og Emil på 20, som begge er STU-elever på PMU Sindal. Og det er godt for Kasper, at hans klassekammerater er ældre, mener Finn Aggeboe.

"På skolen var Kasper den ældste elev i klassen, og det betød noget for den rolle, Kasper havde. Han kunne være meget dominerende og sætte dagsordenen for de andre elever. Det syntes vi var problematisk, og det var svært for Kasper at ændre på," siger han.

"Så det er også undervisning for ham at komme ud og lære at begå sig socialt i nogle andre sammenhænge."

—
"DA HAN GIK I SKOLE,
VAR HAN TIT SUR OG
GAL OG BANDEDE OG
SVOVLEDE, NÅR HAN
KOM HJEM"

Kaspers mor

Kasper havde ikke lyst til at få sit ansigt fotograferet til artiklen.

Kasper er da også glad for at have fået nogen at se op til.

”Det er fandeme meget fint at gå sammen med to kammerater. Jeg kendte dem godt i forvejen, men efter jeg kom herop, er vi blevet mere tætte og er sådan set blevet rimelig gode venner. Så mødes vi også nogle gange uden for arbejdstiden og snakker sammen,” siger han.

UU skal være med

PMU Sindal har en gang tidligere haft en §9-skoleelev. Men da den elev havde afsluttet 9. klasse, var der ingen, der greb ham, og så gik det galt. Derfor har det været et krav for forstander på PMU, Solveig Vejen, at UU-vejledningen fra Hjørring Kommune allerede nu, kommer ind over Kaspers sag.

”Vi har sagt, at UU skal være med. Ellers risikerer vi, at man kan starte forfra, når han ikke længere er under Finns paraply og måske også forlader os,” siger hun.

Med den tidligere elev blev et års arbejde på få måneder tabt på gulvet, og det må ikke ske igen.

”Vi har erfaret, at det giver nogle huller, når en elev forlader os. Så der skal være nogen til at hjælpe i overgangen mellem vores tilbud og det næste. Fordi hvis eleven efter tilbuddet hos os kommer ud i, at der ingenting er, så går der få måneder, så kan man starte forfra med at samle vedkommende op. Så er arbejdet spildt.”

Solveig Vejen håber derfor, at det tidlige partnerskab med UU kan bane vejen for,

at Kasper bliver sluset bedre ud i virkeligheden end den tidligere elev. Det er en fødekæde, som starter hos Finn Aggeboe og Sindal Skole.

”Det betyder noget for os, at Finn stadig er indover, mens Kasper er her. Og det betyder noget, at UU er. For lige om lidt slipper Finn ham, men så har UU taget over i løbet af året og er klar til at hjælpe ham videre, så han ikke ryger ned i det hul, hvor han skal samles op forfra.”

Man kan ikke tage afgangseksamen på et cykelværksted

Kasper Thomsen tager sin 9. klasse på Cykelhjulet. Men selvom værkstedet har givet ham lysten til at lære tilbage, så kan de ikke tilbyde ham en afgangseksamen. Derfor står det allerede nu klart, at Kasper ikke får sin afgangseksamen i 9. klasse.

”Alt er prøvet, og lærerne vurderer, at det ikke giver mening at fortsætte med det, der ikke virker. Så de har indstillet til skolens ledelse, at Kasper ikke kan gå op til afgangseksamen,” siger Solveig Vejen.

Når UU allerede nu følger med i Kaspers sag, håber Solveig Vejen derfor, at Kasper kan få lov til at fortsætte som STU-elev på PMU efter sommerferien.

”Kasper er ikke anderledes end PMU’s andre unge. Så jo mere vi kan dokumentere, at han tilhører målgruppen og ikke selv med specialpædagogisk støtte og vejledning kan tage en ungdomsuddannelse, jo bedre kan UU udarbejde en indstilling til et STU-forløb,” siger hun.

Lige nu leverer PMU Kaspers skolegang kvit og frit, fordi det er en udfordring for Sindal Skole at finde luft i budgettet til at betale. Men det har Solveig Vejen en god grund til, og hun vil gerne have flere unge som Kasper i fremtiden.

”Dels føler vi et ansvar for de mange unge, som mistrives i skolen. Dels vil vi gerne dokumentere, hvad de her unge har brug for for at lykkes.” ■

§9-SKOLER

Folkeskoleloven giver mulighed for, at unge kan få undervisning, der er tilrettelagt på andre betingelser end dem, folkeskolen traditionelt tilbyder, hvis de har behov for det. Disse skoleforløb gør brug af §9 stk. 4, der giver mulighed for, at elever, der har behov, allerede fra 7. klasse kan få undervisning på en anden måde.

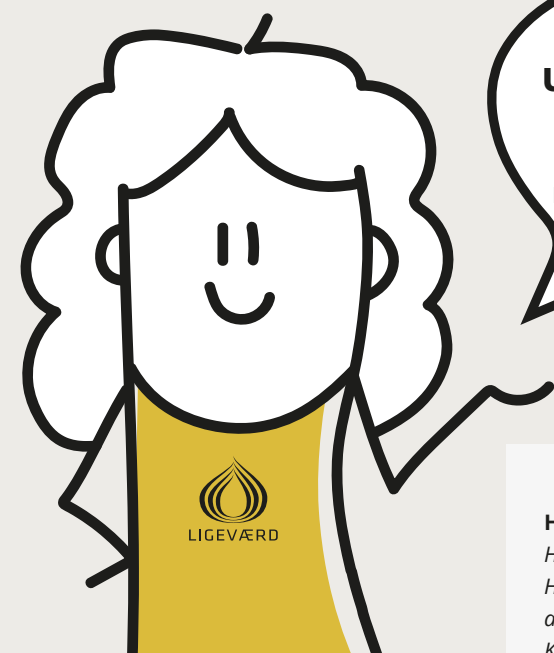
Stk. 4. Skolens leder kan med inddragelse af den ungeindsats, som kommunalbestyrelsen har etableret efter kapitel 1 d i lov om kommunal indsats for unge under 25 år, tilbyde elever med særligt behov herfor undervisningsforløb i 8. og 9. klasse, hvor praktisk og teoretisk indhold kombineres i en undervisning, der kan finde sted på og uden for skolen. Forløbene kan kombineres med introduktion til ungdomsuddannelserne i 8. klasse og brobygning i 9. klasse, som kan have en varighed af op til 4 uger pr. år, inklusive den i § 7 a nævnte introduktion og brobygning, jf. lov om kommunal indsats for unge under 25 år. Undervisningsforløbene kan være af kortere eller længere varighed. Hvis det vurderes at være til elevens bedste, kan fagrækken fraviges bortset fra undervisning i dansk, matematik, engelsk og fysik/kemi. I disse fag skal der undervises i et omfang, så fagenes mål og kravene ved prøverne kan opfyldes. Deltagelse i undervisningsforløb efter denne bestemmelse kan kun finde sted efter aftale med eleven og forældrene, jf. § 54.

Kilde: www.retsinformation.dk

HAR DU BRUG FOR RÅDGIVNING?

Er du forælder eller pårørende til et barn, ung eller voksen med særlige behov. Og har du brug for hjælp til at forstå lovgivningen, finde det helt rette uddannelsessted til en ung med særlige behov eller noget helt andet?

Vi er klar til at hjælpe med juridisk og socialfaglig rådgivning.

Udvidet åbningstid
Nu kan du også kontakte Ligelinie mandage fra kl. 9-12

Få svar på mange af dine spørgsmål i Ligeværd Guiden

Inden du kontakter vores rådgivning, er det en god ide at kigge Ligeværd Guiden igennem. Her har vi samlet svarene på mange af de henvendelser, vi får i vores rådgivning. Du finder på den.ligevaerd.dk/raadgivning

Henvendelse fra en mor

Hej Julie

Hvad er reglerne for vores datter omkring, hvad hun kan søge om at få i understøttelse, når hun går på STU?

Kan kommunen eksempelvis afkræve, at hun bruger en opsparing, som hun skal bruge til kørekort?

Kommunen har taget adgang til hendes bankkonto og....

Svar fra Ligeværd's rådgivning Ligelinie

Kære Gerda

Jeg har godt nyt til jer.

Siden den 1.1.2014 har en lovændring betydet, at en ung over 18 år, som modtager uddannelseshjælp på et STU-forløb, ikke skal formuevurderes – dog kun i de 3 år, uddannelsen er i gang.

Det betyder, at når hjælpen skal beregnes for en person, der deltager i en STU, skal kommunen altså se bort fra ansøgerens og denne ægtefælles eller samlevers formue. Desuden må...

↓
VORES RÅDGIVNING
"LIGELINIE" HAR ÅBENT
MANDAGE FRA KL. 9-12 OG
ONSDAGE FRA KL. 13-15.30
PÅ TELEFON 22 34 30 13
ELLER PÅ MAIL
LIGELINIE@LIGEVÆRD.DK

Har sagt op som skoleleder:

FOLKESKOLEN ER FOR PRESSET TIL AT HJÆLPE BØRN MED SÆRLIGE BEHOV

Når Lance Luscombe stopper som skoleleder ved årsskiftet, så efterlader han en skole med et underskud på mere end to millioner kroner. Det er prisen for samtidig at efterlade en skole, hvor alle børn får det skoletilbud, de har ret til.

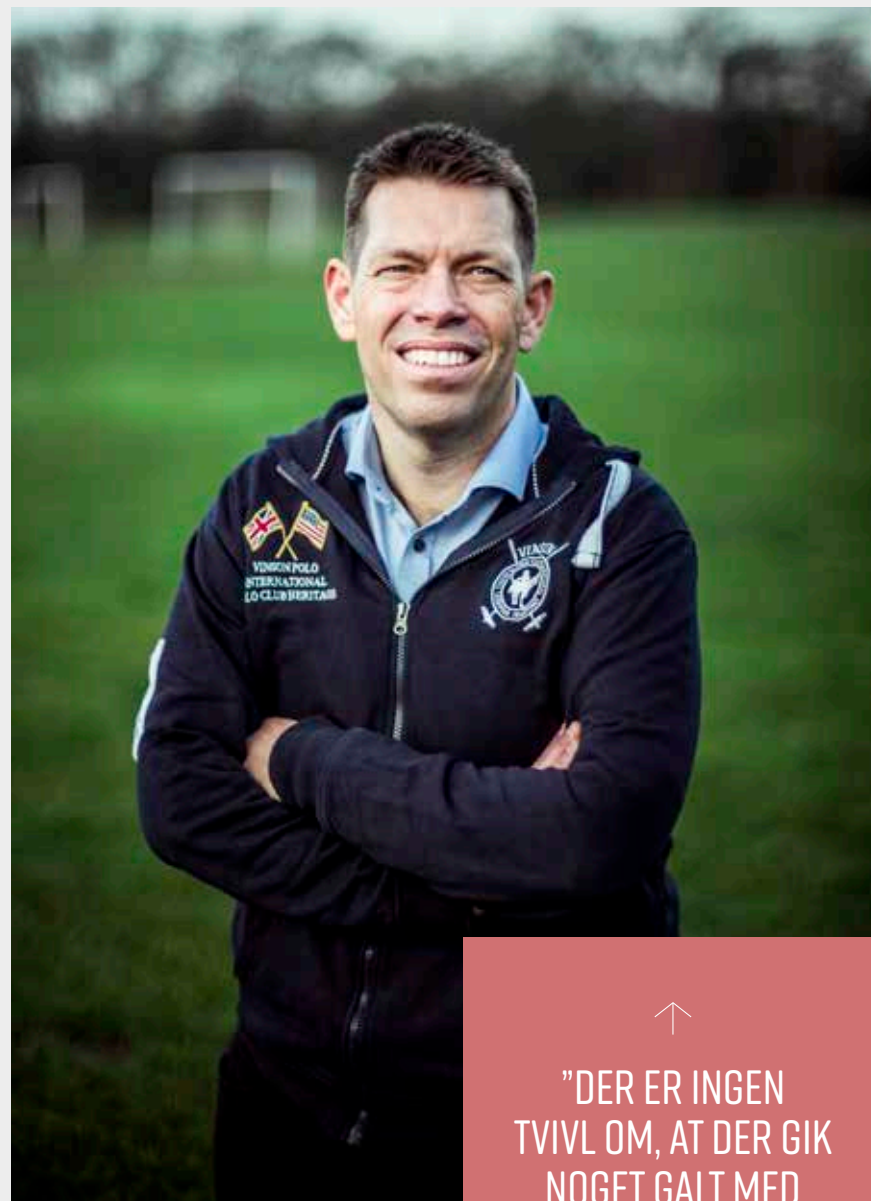
AF Lasse Mors | FOTO Michael Drost-Hansen, Adobe Stock, TV2

Der er krisemøde på Bredager skolen i Jelling. Der hersker så voldsomt kaos blandt børnene på første årgang, at ingen i indskoling får noget ud af undervisningen, og derfor er alle forældre på første årgang kaldt ind. Skoleleder Lance Luscombe har nemlig truffet den beslutning, der skal løse problemet, og beskeden til forældrene er klar:

Vi tager fem børn ud af undervisningen og sætter dem i en mellemform i en periode.

Med sig selv ved han, at der ikke er råd til at gøre det, men han gør det alligevel.

”Den ene af drengene havde en PPV med +9 timer, men jeg satte jo en lærer og en pædagog af til fem børn fra 8-12 hver dag. Det er et sindssygt overforbrug, men vi kunne ikke løse det med

↑
”DER ER INGEN
TVIVL OM, AT DER GIK
NOGET GALT MED
INKLUSIONSLOVEN”

gradvise indsatser. Det var akut,” siger Lance Luscombe.

Det er situationer som den, der fik ham til at sige op på landsdækkende TV. Situationer hvor han skal vælge mellem enten at overholde budgettet eller give børnene det skoletilbud, de har lovkrav på. Lance Luscombe har altid valgt det sidste. Det er derfor, hans skole år efter år kører med dundrende underskud.

Problemet er nationalt

Ifølge Lance Luscombe står han ikke alene. Over hele landet sidder skoleledere med den udfordring, at der ikke er ressourcer nok i budgettet til at lykkes med inklusionsopgaven.

”Efter min opsigelse på TV har jeg talt med skoleledere fra hele landet, som fortæller, at de ikke udmønter den støtte, de skal ifølge loven, fordi de får et underskud, hvis de gør det,” siger han.

Med inklusionsloven fra 2012 skulle børn med særlige behov så vidt muligt undervises i almenskolen med den nødvendige støtte og de nødvendige hjælpemidler. Derfor ville støttebehovet stige i almenskolen, og samtidig skulle færre visiteres til specialtilbud.

Men sådan gik det ikke.

”På min skole oplever jeg, at støtteopgaven er større i både almen og special, hvor der for 12 år siden var færre børn med støttebehov i almenskolen og færre børn i specialtilbud,” siger Lance Luscombe.

Inklusionsloven får for meget af skylden

Med Lance Luscombes kritik er det nærliggende at tro, at han melder sig i koret af kritikere, der peger på inklusionsloven som roden til folkeskolens massive problemer. Men så simpelt kan man ikke sige det, mener han.

”Der er ingen tvivl om, at der gik noget galt med inklusionsloven. Men hvis vilkårene ikke er til stede for at kunne lykkes med inklusionen, hvad er det så der er mislykkedes?” spørger han retorisk og peger i næste åndedrag på, at der er flere grunde til folkeskolens problemer.

”De udfordringer, vi står over for, er lige så meget et samfundsanliggende, som handler om, hvad det er for et liv, vi allesammen indretter for vores børn,” siger han og henviser til, at mistrivsel blandt børn stiger voldsomt i de her år.

↓
”EFTER MIN OPSIGELSE
PÅ TV HAR JEG TALT MED
SKOLELEDERE FRA HELE
LANDET, SOM FORTÆLLER,
AT DE IKKE UDMØNTER
DEN STØTTE, DE SKAL
IFØLGE LOVEN, FORDI DE
FÅR ET UNDERSKUD,
HVIS DE GØR DET”

Det handler ikke alene om, at inklusionen af børn med særlige behov i almenskolen er slået fejl.

For mange børn er overladt til sig selv

Et barn fortæller Lance Luscombe, at hendes største ønske er at gå en tur med sin mor. Et andet barn fortæller, at når lillebror vågner om morgenen, så får han stukket iPad'en i hånden som det første.

Det er historier som dem, der får Lance Luscombe til at sige, at problemerne er et større samfundsanliggende.

”Min oplevelse er at rigtig mange børn er overladt til sig selv. Børn har brug for rollemodeller. De har brug for at være sammen med deres forældre derhjemme og ikke bare sidde hver for sig med en computer eller hvad det er,” siger han.

For ham at se har de mange timer foran skærmen konkrete konsekvenser, når en årgang starter i børnehaveklasse. Børnene er nemlig generelt dårligere rustet end tidligere til at indgå i fællesskaber.

”Jeg oplever, at vi får børn, der starter i skole, som faktisk har svært ved at aflæse andre børns følelser. Helt basale følelser. Fordi de ikke har været nok i det felt,

hvor de er fysisk sammen med andre børn, og hvor man lærer at læse andre," siger han.

Forældre er usikre på skærmtid

I vores nordiske nabolande er et barn, der bliver overladt til sig selv med en iPad i mange timer om dagen, et sjældnere syn. I hvert fald hvis svenske og norske forældre følger de officielle myndigheders anbefalinger for daglig skærmtid. Her lyder den klare tale nemlig på 0 timers skærm om dagen for børn op til 2 år og 1 time for børn fra 3-5 år.

"Vi bliver nødt til at lave noget lignende i Danmark," siger Lance Luscombe.

Lige nu har Sundhedsstyrelsen ikke nogen tidsbegrænsninger på små børns brug af skærm, og det skyldes, at der ikke er evidens for, hvad virkningen af skærmforbrug er. Men det er ikke godt nok ifølge Lance Luscombe.

"Jeg oplever i hvert fald forældre, der er meget usikre på de her ting og har brug for nogle klare guidelines," siger han.

Men ligesom inklusionsloven får for meget af skylden, så kan man heller ikke skubbe al skylden for problemerne med inklusion over på hverken forældre eller skærmtid.

Folkeskolen skal moderniseres

Hvis man kigger på et billede af indretningen i en folkeskoleklasse i 1980'erne, så ligner den til forveksling nutidens. Tavlen er skiftet ud med et smartboard, men stole og borde står på samme måde, og undervisningen ligner. Derfor er det måske kun et skarpt øje hos en garvet skoleleder, der ser detaljen, som gør hele forskellen: frikvartererne.

"Dengang fik børn brugt sin krop. De spillede fodbold og kravlede op i kirkespiret i frikvartererne. Så dengang gav det mening at sidde ved et bord i timerne. Børn bruger ikke sin krop på samme måde i dag. Derfor er det faktisk vigtigt, at vi laver en undervisning, hvor børnene

får brugt kroppen," siger han og fortsætter:

"Der er ingen enkle løsninger, men vi bliver nødt til at tænke anderledes. For det vi gør nu, det er at vi kører videre som skolen altid har set ud, og det virker ikke."

Det store behov for hjælp presser børn med særlige behov

Når vi hører, at støttebehovet i dag er større i både almenskolen og på specialområdet, så tænker de fleste, at det drejer sig om børn med særlige behov. Men det er en misforståelse ifølge Lance Luscombe.

"Der er flere børn, der har brug for noget specielt i skolen i dag, og folk tror altid, at det handler om dem, der har brug for rigtig mange støttetimer. Men det er faktisk også alle mulige andre børn, som man ikke umiddelbart tænker har brug for noget."

Børn med særlige behov kan ikke fungere, hvis de ikke får en ordentlig hjælp af en vis kvalitet. Derfor går det især ud over dem, når de samme hænder skal nå rundt om flere børn med mere mangfoldige typer af behov.

"Det handler om, at der er kommet mere fokus på det enkelte barn. At hvis et barn har det dårligt, så skal vi gøre noget. Og det gælder både børn med særlige behov og børn med præstationsangst og alt muligt andet, som er meget individuelt."

Det øgede fokus på hvert enkelt barn er umiddelbart en god ting. Men hvis handling bliver lig med at skærme børn for svære følelser, så får det også utilsigtede konsekvenser, som gør, at børn får svært ved at lære at indgå i sunde fællesskaber.

Det har Lance Luscombe et eksempel på.

Individualisering svækker børnefællesskaber

20 forventningsfulde børn sidder i en bus. De er på vej i Legoland på en almindelig skoledag, fordi de i det forgangne

skoleår har engageret sig i Bredagerskolens legepatrulje. Turen er deres belønning.

Imens skal deres 15 klassekammerater blive hjemme og modtage undervisning. De har ikke deltaget i legepatruljen og skal derfor ikke med i Legoland. Sådan er det hvert år. Men ikke i år.

"Et par uger før turen bliver klasselæreren ringet op af en mor, som fortæller, at hendes datter er ked af, at hun ikke skal i Legoland," siger Lance Luscombe.

Da skolen afslår at belønne 15 elever for et arbejde, de ikke har været med til at gøre, tager moren selv affære.

"Det ender med, at de 15 forældre tager deres børn fri og selv tager i Legoland med dem," siger Lance Luscombe.

Historien er et eksempel på, at et øget fokus på det enkelte barn kan tage overhånd og få konsekvenser for skolens muligheder for at skabe stærke børnefællesskaber. Børn skal nemlig have lov at blive kede af ikke altid at være med, men det kræver en indsats fra forældrene at lære dem det.

"Vi ser en lille gruppe forældre, som kommer til at fylde meget på skolen, som af bedste vilje har svært ved for eksempel at stå uden for barnet og sige: jeg kan godt forstå, du bliver ked af det, men du skal altså ikke i Legoland."

Episoder som den tager fokus fra den vigtige opgave: Nemlig at ingen børn skal have det dårligt i hverdagen.

Melleformer førte de fem børn tilbage i almen

Tilbage på Bredagerskolens første årgang er fire ud af fem forældrepar enige i beslutningen om at tage deres børn ud af undervisningen og sætte dem i en mellemform i en periode.

"De fire forældrepar havde haft det sådan siden børnehaven, at der skulle gøres noget ved det her," siger Lance Luscombe.

Siden er 1. årgang blevet til 2. årgang, og tre ud af de fem elever, der blev taget

"BØRN MED SÆRLIGE BEHOV KAN IKKE FUNGERE, HVIS DE IKKE FÅR EN ORDENTLIG HJÆLP AF EN VIS KVALITET"

ud til mellemform, er tilbage i almenklassen. De to resterende er stadig i en mellemform, hvor de har halvdelen af deres timer i et hjørnerum til klasselokalet, og resten af tiden er de med inde i klassen.

"Det har været en teamindsats, som har krævet sindssygt dygtige medarbejdere og en dedikeret ledelse, der går ind i arbejdet med enormt skarpe handleplaner, som hele teamet kender."

Melleformer risikerer at blive en spareøvelse på specialområdet

Mange taler om melleformer som det, der skal løse inklusionsudfordringen i almindelen, og flere kommuner har lavet strategier for, hvordan de vil arbejde med det. Men flere steder fungerer det ikke, fordi der ikke følger nok penge med ifølge Lance Luscombe.

"Melleformer kan være gode nok. Men hvis en elev kun har to timer om ugen i almen uden progression, så bliver melleformer bare en spareøvelse på specialområdet. Barnet skal have noget ud af det og have en reel chance for at komme tilbage," siger han.

"Hvis man bare overlader melleformerne til en lærer og en pædagog, så kommer man ikke til at lykkes. Det kræver en teamindsats."

Desværre er det ofte det, der sker, fordi det er, når skolerne skal implementere melleformer, at de fattes ressourcer, mener han.

"HVIS EN ELEV HAR TO TIMER OM UGEN I ALMEN UDEN PROGRESSION, SÅ BLIVER MELLEFORMER BARE EN SPAREØVELSE"

"Vi har forældre, der har flyttet deres børn over til os, fordi de havde hørt, vi gjorde det godt, og jeg synes, at her på skolen kan jeg stå inde for det, vi laver. Men vi har jo så også et kanon under-skud på grund af det."

Det har ikke været muligt for LigeVærd at komme i kontakt med de omtalte forældrepar i historien. ■

TEMA

BORDROLLESPIL

kan hjælpe unge med særlige behov ud af mistrivsel – og styrke dem socialt

Når unge med særlige behov spiller bordrollespil, indgår de i et fællesskab, som styrker deres sociale kompetencer. Og oplevelsen af at lykkes socialt kan være med til at løfte unge ud af mistrivsel.

TEKST OG FOTO: Lasse Mors

Jeg vil slå en salto over orken og tage øksen fra den."

Ordene kommer fra 13-årige Matthias' mund, men i virkeligheden er det karakteren Bobby, som siger det. En af fordelene ved bordrollespil er nemlig, at unge med særlige behov kan øve sig socialt i en arena, hvor de agerer på vegne af en karakter. Det mener Claus Møllgaard. Sammen med Jonas Dissing El Kabier har han taget initiativ til, at unge kan få et forløb med bordrollespil hos center for specialpædagogiske tilbud i Aarhus Kommune.

"Rent udviklingspsykologisk mangler vores unge sociale kompetencer. Når de

spiller bordrollespil hos os, så kan de teste forskellige personligheder af igenem en karakter i spillet, et alter ego. Og det giver dem nogle erfaringer, som de tager med ud i den virkelige verden," siger Claus Møllgaard.

Alter egoet fungerer som et skjold, der beskytter den unge, hvis noget går galt, mener han. Den oplevelse har Silas Riis Bendik Andersen haft. Han startede i et rollespilsforløb for fire år siden.

"Jeg var meget lukket som person og talte ikke særlig meget. Men så begyndte jeg at spille som den her sjove lille trolde-mand, som sagde mere og gjorde mere. Jo mere jeg spillede som ham, jo mere

blev det til mig, og jo mere begyndte jeg også at gøre som ham ude i den rigtige verden," siger han.

Efter forløbet begyndte den i dag 18-årige Silas Riis Bendik Andersen at spille med venner, og det har han gjort lige siden.

Fra skolevægning og selvmordstanker til socialt liv

En anden, der har haft glæde af at spille bordrollespil, er Nina, som i dag er 19 år. I løbet af udskolingens brød hun sammen med selvmordstanker og droppede ud af skolen efter længere tids skolevægning. Hun fik konstateret ADHD og autisme, og

BORDROLLESPIL

Et rollespilsforløb består af en gruppe på fire unge og to pædagoger. De spiller i alt ti gange.

Den ene pædagog er spilmester, og den anden spiller med. Den pædagog, der spiller med, har et alter ego, som sørger for, at alle bliver hørt.

Initiativtagerne gennemførte tre grupper i deres fritid.

Initiativtagerne arbejder begge på center for specialpædagogiske børnetilbud. I sommeren 2019 tog arbejdspladsen ideen til sig, og siden har Aarhus Kommune gennemført syv forløb.

I marts 2022 begyndte projektet "Højere trivsels- og funktionsniveau gennem bordrollespil". Datoen for det endelige resultat af forskningsprojektet er endnu ikke fastlagt.

De to ildsjæle har brugt et utal af fritidstimer på at bygge en verden op, der passer til de unge.

for hende blev det et vendepunkt at starte til bordrollespil. Det fortæller hendes mor Lise.

"Det gik rigtig skidt, og hun isolerede sig meget på sit værelse, men allerede efter første gang begyndte hun at deltage mere i familien. Jeg mener, at bordrollespil er grundlaget for, at Nina har et socialt liv i dag. Hun kunne ikke finde ud af noget socialt før," siger hun.

I takt med rollespillet blev Nina også mere mødestabil i skolen, og ligesom Silas havde Nina mod på mere efter forløbet.

"Hun har på eget initiativ startet to grupper, hvor hun selv er spilmester sammen med en anden, så det er jo en stor del af hendes sociale liv, at hun går til bordrollespil," siger Lise.

Overfor Ligeværd bekræfter flere kilder historier om unge, der får det bedre socialt, og som på eget initiativ starter nye grupper op efter forløbet i kommunen. Derfor glæder det Jonas Dissing El Kabier, at Aarhus Kommune har givet grønt lys til at indsamle data på, at bordrollespil virker.

"Vi ved, det virker, men vi har ingen data, der viser det. Nu har vi fået penge til at lave et forskningsprojekt, og så glæder vi os til forhåbentlig at kunne dokumentere, at bordrollespil giver højere trivsel og flere sociale styrkesider," siger han.

Fællesskabet med de andre giver selvtillid

Ud over spillets muligheder for at prøve sig selv af, så giver det også de unge en

oplevelse af at lykkes i et fællesskab med andre, mener Jonas Dissing El Kabier.

"De unge vil rigtig gerne have et fællesskab, men de kommer jo desværre ofte med en oplevelse af, at de ikke dur til noget socialt. Hos os har de nogle kæmpestore succeser med det sociale. Og med bare at gå til noget i deres fritid," siger han.

Sådan husker Lise også datteren Ninas forløb, og hun er ikke i tvivl om, hvad bordrollespillets styrkeside er.

"Hun oplevede en social sammenhæng, som hun fandt glæde ved at være i, fordi det var sjovt. Og det var forudsigteligt, fordi Claus og Jonas er så gode til at rammesætte det," siger hun.

Bordrollespil kan ikke stå alene

Trods de mange roser vil Claus Møllgaard ikke tage hele æren for den udvikling, de unge går igennem i løbet af et rollespilsforløb.

"Jeg kan ikke sige, at bordrollespil sørger for, at de unge får det bedre. Man bliver nødt til at kigge holistisk på de unge og alt det, der er omkring dem. Men rollespil er i hvert fald en ting, der er med til at skubbe på, at de får det bedre og bliver gladere og smiler mere," siger Claus Møllgaard.

Jonas Dissing El Kabier mener da også, at bordrollespil mere er et frirum for unge, der er plaget af voldsom mistrivsel.

"Vi ser generelt nogle unge, hvor der bliver stillet alt for mange krav til dem. Deres stressniveau er så umenneskeligt højt, at der ikke er noget at arbejde med.

INITIATIVTAGERE

Claus Møllgaard, 32 år
Projektleder og initiativtager
Uddannet pædagog

Jonas Dissing El Kabier, 34 år
Projektleder og initiativtager
Cand. pæd. i pædagogisk psykologi

Så det første er, at vi skal sænke deres stressniveau og få dem ind i trivsel. Så er det godt at gå til noget, som er sjovt sammen med andre."

Mens de to initiativtagere er tilbageholdende med at tage æren for de unges udvikling, så er Lise dog mere skråsikker i sin dom.

"Bordrollespil er den ene ting, der har gjort forskellen for Nina," siger hun.

Nina og Lise er opdigtede navne af hensyn til Nina. Ligeværd er bekendt med deres identitet. ■

↑
 "JEG MELDTE MIG IND FOR AT INDGÅ I ET NETVÆRK, HVOR DER VAR NOGET KENDSKAB TIL, HVORDAN MAN FANDT DEN RETTE HJÆLP I KOMMUNEN"

19 ÅRS BENARBEJDE:

I Ligeværd kan man gøre en forskel

Sonja Knudsen stopper som formand for Ligeværd Forældre & Netværk i Sydvestjylland. Om et par år, når vi har fundet nogle nye kræfter, siger hun. Indtil da arbejder hun utrætteligt på at skabe bedre vilkår for børn og unge med særlige behov, selvom hendes egen søn har rundet sin 30-års fødselsdag.

TEKST OG FOTO: Lasse Mors

Hvis man bevæger sig ned ad Finsensgade i det centrale Esbjerg en hvilken som helst onsdag aften lidt i syv, så vil fortovet være ufremkommeligt.

Det er Sonja Knudsens skyld.

Det er hende, der med sit utrættelige arbejde for Ligeværd har skaffet UFL-klubben deres lokaler her. Og fordi de unge ikke må bruge lokalerne før klokken præcist 19, så står en horde af unge mennesker og venter på at komme ind.

Hver onsdag lidt i syv. Og de er så mange, at de fylder hele fortovet.

Klubbens lokaler er kun et ud af en alenlang række af resultater, man kunne liste op over Sonja Knudsens arbejde i Ligeværd, men hun er ikke typen, der fører sig frem.

"Jeg vil ikke sætte mit lys under en skæppe," siger hun.

Som om det ikke er noget særligt.

For de unge foran klubben betyder det bare noget, at der er en klub, hvor de

kan mødes, og at den klub har nogle gode lokaler. For mange af dem betyder det sådan cirka alt.

Havde svært ved at erkende sønnens særlige behov

Sonja Knudsens engagement i Ligeværd startede i 2003, da hun var til forældremøde på sønnen Martins specialklasse.

"Det var ikke synligt, at Martin havde særlige behov, så i starten havde jeg svært ved at erkende det. Da han starte-

de i specialklasse i første, tænkte jeg, at han bare lige skulle bruge et år der, og så ville han komme tilbage til almenskolen," siger hun.

Men sådan gik det ikke, og til et forældremøde i sjette klasse præsenterede en af de andre forældre Ligeværd. En forælder som meget insisterende prikkede Sonja på skulderen og spurgte, om hun ikke skulle være med.

"Jeg meldte mig ind for at indgå i et netværk, hvor der var noget kendskab til, hvordan man fandt den rette hjælp i kommunen. Og selvfølgelig for at have nogen at sparre med om det, der var svært som forælder," siger hun.

Men det skulle vise sig, at Sonja ikke kun kom for at få noget selv. Hun havde også noget at give.

Det væsentligste er at give noget til andre

I dag er Martin 31 år gammel, og det er mange år siden, Sonja Knudsen har haft behov for at have et stærkt netværk af forældre omkring sig. Alligevel fortsætter hun sit aktive arbejde som formand i Ligeværd Forældre & Netværk Sydvestjylland og som frivillig vejleder og kasserer i UFL Sydvest.

"Det gav mig noget at være med dengang. Men nu er det væsentligste at kunne hjælpe andre. Jeg synes ikke, det er rimeligt, at nogle børn og unge ikke trives," siger hun.

Derfor gør Sonja, hvad hun kan. Dels for at Ligeværd har politisk indflydelse i Esbjerg kommune. Dels for at Ligeværd skal være attraktiv for yngre forældre i Sydvestjylland.

Men de sidste er en udfordring.

"Vi holder nogle netværksmøder, hvor der også kommer nogle forældre. Jeg tror bare, de har nok, og de er så frustrerede og kede af det, fordi deres børn har det skidt. Så der er helt sikkert behov for noget, hvor jeg bare tror, at de ikke magter at engagere sig i en bestyrelse," siger hun.

Og så gør Sonja arbejdet i stedet. For at give noget til dem, der har behov.

Ligeværd er kendt i Esbjergs politiske kredse

Som repræsentant for Ligeværd har Sonja Knudsen flere gange været med til

at præge indsatser i Esbjerg Kommune. For eksempel har hun arbejdet på at forbedre pårørendeinddragelsen med det resultat, at kommunen har ansat en pårørendevejleder, og lokalpolitikerne lytter til Ligeværd. Derfor har hun også været direkte høringspart flere gange og meget andet.

Hun har også skaffet midler til at drive både lokalforeningen og UFL-klubben, og hun har skaffet sidstnævnte nogle attraktive lokaler tæt på banegården, så unge fra omegnsbyerne let kan være med.

"Så længe jeg er formand, vil jeg gerne, at der sker noget. At vi ikke bare er en død forening. Og jeg har stadig energien, men det bliver jeg ikke ved med at have, så jeg vil nok stoppe om et par år," siger hun.

Det har hun sagt før.

Bekymret for børn i mistrivsel og deres fremtid

Igenem 2022 har JydskeVestkysten løbende fortalt, hvordan en lang række børn har siddet i almenskolen og ventet på at få hjælp af Esbjerg Kommune. En sag som Sonja Knudsen har fulgt tæt.

"Jeg synes ikke, det er rimeligt, at nogen børn ikke trives," siger hun.

Mark Michael Hede er journalisten bag serien i JydskeVestkysten, og på en telefonforbindelse fortæller han, at inklusionsindsatsen i Esbjerg har været ødelæggende for mange familier i kommunen. Og Sonja Knudsen køber heller ikke ideen om, at det skulle være inklusion at sende børn med særlige behov ud i almenskolen.

"Fra da min egen søn gik i skole kan jeg sige, at han trivedes. Han indgik i gode læringsmiljøer og fællesskaber med andre børn og havde det godt."

For hende at se var det ikke ekskluderende, at de gik i specialskole. Tværtimod var det netop et inkluderende element, at der blev taget hensyn til dem.

"Bare fordi de ikke var inkluderet i almenskolen, så var de jo stadig med i noget, der var godt for dem, og de lærte noget. De blev ikke bare parkeret. Og de følte sig da slet ikke uden for."

↓
 "DET ER ENSOMT BARE AT SIDDE DERHJEMME, SÅ DET ER DEJLIGT AT KOMME HER OG VÆRE SAMMEN MED ANDRE"

Fine fra UFL-klubben Sydvest

Det er her bekymringen opstår. Når hun tænker på, hvordan Martins liv ville have set ud, hvis man havde forsøgt at inkludere ham i almen.

”Det er ikke i orden for de børn, som ikke når op i niveau, fordi de skal gå i almenklasser, hvor de ikke har det godt. De får da et knæk, og det synes jeg er synd for dem. Når man ved, at det kunne være på en anden måde,” siger hun og peger på, at Martin i dag er førtidspensionist og er i arbejde i en støttebeskæftigelse som pedelmedhjælper på UC Syd.

”Hvis han havde haft sådan noget med i bagagen, som børn med særlige behov får med fra folkeskolen i dag, så er jeg da ikke sikker på, det var gået ham så godt,” siger hun.

UFL-klubben driver værket

Tilbage i UFL-klubben i Finsensgade er de unge, Sonja Knudsen og de andre vejledere kommet indenfor. Og det er åbenlyst, at Sonja Knudsen trives i klubben. Det er måden, hendes øjne lyser op på.

”Jeg vil gerne være med til at sætte fokus på uhensigtsmæssigheder, men jeg er ikke politiker. Det, der driver værket, er UFL og det at give mulighed for et samlingssted, hvor de unge kan mødes,” siger hun.

”Vi har det sjovt både med de unge og også vejledere imellem, og der er sådan et godt sammenhold imellem os. Det giver mig noget at være sammen med de andre.”

Ved et bord sidder Sonjas søn Martin og spiller Ludo med sin kæreste og to andre. For dem er der heller ingen tvivl om, at UFL-klubbens sammenhold er noget særligt.

”Fællesskab,” siger de stort set i kor på spørgsmålet om, hvorfor de kommer i klubben.

Man får indtryk af, at det betyder mere for dem end som så. Sådan cirka alt. I hvert fald fortæller Fine, at klubben gør, at hun ikke er ensom. Om onsdagen.

”Det er ensomt bare at sidde derhjemme, så det er dejligt at komme her og være sammen med andre,” siger hun.

De andre ved bordet er enige og fortæller, at det betyder meget for dem, at vejlederne er med hver uge og arrangerer forskellige ting, de kan lave.

Og selvom Sonja Knudsen ikke vil sætte sit lys under en skæppe, så vil hun da gerne indrømme, at hendes arbejde ikke er helt uden betydning.

”Jeg synes da, det er lidt vigtigt,” siger hun. Lidt. ■

ET UDPLUK AF LIGEVÆRD FORÆLDRE & NETVÆRK SYDVESTJYLLANDS ARBEJDE

- Talerør for forældre til unge med særlige behov
- Arrangør af dialogmøder med kommunens embedsansatte og/eller politikere for foreningens medlemmer og potentielle nye medlemmer.
- Præger politik i kommunen ved at give hørings svar direkte eller via handicaprådet
- Medarrangør af arrangement for politikere og frivillige sociale foreninger om ensomhed
- Afvikler arrangementer, der sætter fokus på ensomhed
- Indgår i diverse workshops.
- Har påvirket kommunen til at ansætte en pårørendevejleder.
- Fokus på muligheder for uddannelser samt kvaliteten af særligt tilrettelagt ungdomsuddannelse for unge med særlige behov (STU)
- Giver input til ændring af kriterier for tildeling af frivillig social indsats
- Fokus på inklusion i almenskolen og hvad Esbjerg kommune gør som frikommune på skoleområdet
- Guider og vejleder forældre, pårørende og andre interesserede
- Tilbyder netværk

LÆS OM
LIGEVÆRD FORÆLDRE
& NETVÆRK PÅ
WWW.LIGEVAERD.DK

DIT BARN FORTJENER LIGEVÆRDIGE MULIGHEDER

STØT ARBEJDET MED AT SKABE LIGEVÆRDIGE MULIGHEDER FOR BØRN, UNGE OG VOKSNE MED SÆRLIGE BEHOV MED ET MEDLEMSKAB AF LIGEVÆRD FORÆLDRE & NETVÆRK

DU FÅR

- Juridisk og socialfaglig rådgivning
- Mulighed for en bisidder
- Medlemsblad
- Adgang til Ligeværds politiske arbejde
- Mulighed for at støtte og engagere dig i lokale netværksgrupper for forældre.

Ligeværd Forældre & Netværk er en del af LIGEVÆRD, som også rummer foreningerne Unge For Ligeværd og Ligeværd Fagligt Forum. Ligeværd arbejder for at forbedre tilværelsen for børn, unge og voksne med særlige behov inden for skole, uddannelse, beskæftigelse, bolig og fritid. Endemålet er at sikre mennesker med særlige behov mulighed for at opbygge og leve en så selvstændig og selvforsørgende tilværelse som muligt. Der er desværre lang vej igen, og det er et arbejde, som kræver en stor menneskelig og økonomisk indsats. Vi er derfor afhængige af støtte fra både staten og civilsamfundet.

Sophie og Kasper – forældre til Storm, der har særlige behov, og Nora – er medlem af Ligeværd Forældre & Netværk. Følg familien på Instagram på profilen "sophiewlorentzen".

Meld dig ind på ligevaerd.dk/bliv-medlem

Eller overfør 300 kr. til 80199 på mobilepay og skriv din mailadresse eller telefonnummer i kommentarfeltet

DU STØTTER

- arbejdet med at sikre børn med særlige behov trivsel i deres skolegang.
- arbejdet med at skabe en ligeværdig ungdomsuddannelse for unge med særlige behov.
- arbejdet med at lave en tryk overgang fra STU til job for voksne med særlige behov.
- arbejdet med at sørge for ordentlige botilbud til voksne med særlige behov.
- arbejdet med at skabe fritidstilbud for unge og voksne med særlige behov.

"JEG HAR JO IKKE NOGET ANDET VALG END AT VÆRE I DET"

#FORÆLDRE TILETBARNMED- SÆRLIGE BEHOV

AF Helene Kaas | FOTO Elise Pihl Frylund

Nu har vi jo ikke et katalog, som du kan bladere i og pege på, hvad du gerne vil have."

Sådan lød svaret fra kommunen, da Elise Pihl Frylund sagde, at hun havde brug for en psykolog. Elise havde egentlig bare svaret på kommunens spørgsmål: "Hvad har du som forælder brug for fra os?"

Elise er 32 år og mor til de tre drenge Elias, Malthe og Magnus. Magnus kender du måske fra "Smertensbørn" på TV2, fra side 14 i dette magasin eller profilen "morfarboernogautisme" på Facebook og Instagram. Magnus har autisme og lider derudover af skolevægring og kan kun være i skole 45 minutter om ugen. Elise går derfor hjemme på tabt arbejdsfortjeneste. Hun drømmer om, at Magnus får et skoletilbud, der kan tilpasse sig hans behov, for han vil meget gerne gå i skole, og at hun igen møder ind på sit arbejde, som hun er meget glad for.

En mangeårig kamp

Deres hverdag ser dog helt anderledes ud. Den er hård. Meget hård. Og det har den været i mange år. Det er her behovet

for en psykolog kommer ind. Elise fortæller, at allerede da Magnus var baby, vidste hun, at der var noget særligt ved Magnus. En intensitet i hans blik det ene øjeblik og en undvigelse af øjenkontakt det næste. Hun havde ret. Det tog bare 8 år, at få systemet omkring Magnus til at bekræfte det, som Elise allerede vidste. At Magnus har autisme. Elise kæmper hele tiden - og har gjort det siden Magnus var baby - for at finde og skabe rammer, hvor Magnus kan trives. Hun er ikke bare hans mor. Hun er også hans pædagog. Hans lærer. Hans sagsbehandler. Hun vil egentlig bare gerne have lov til at være Magnus mor.

Bange for at knække

Elise bruger det meste af sine dage og nogle gange nætter på at være den bedste mor for sine drenge. Hendes tilværelse er lige nu bygget op omkring Magnus og hans alvorlige mistrivsel. Elise ved præcis,

hvad Magnus har brug for og hvornår i løbet af en dag. Hun sørger for at være godt forberedt lige fra morgenstunden og til han går i seng. Hun skal hele tiden være på forkant. Elise fortæller, at hun for eksempel gør dagens måltider klar om morgenen mens Magnus sover, for når han bliver sulten, så er det NU, at han har brug for mad. Og går der for lang tid, kan det udløse et vredesudbrud. Og det er netop de udbrud, der er medårsag til, at en psykolog ville kunne hjælpe Elises trivsel som mor.

"Det sværeste er, at jeg føler mig låst fast. Jeg kan max være væk fra Magnus i 30 minutter. Hvis vi skal noget, så skal alt være planlagt ned til mindste detalje. Jeg føler mig låst fast og alene. Jeg er jo selv hjemme med ham hele tiden. Der kommer ikke nogen og giver mig en pause kl. 10 om formiddagen. Selv ikke de dage, hvor han lige har brugt flere timer på at rase af på mig over noget, der er sket, men som ikke har noget med mig at gøre. Forleden brugte han lang tid på at sidde og slå mig på min arm. Som mor er jeg magtesløs, når det står på, men jeg er nødt til at være i det. Jeg tænker over, hvor længe, jeg kan være i det. Rammer det mig en dag så hårdt psykisk, at jeg knækker? Det ved jeg ikke. Det kan komme

fra den ene dag til den anden. Det, der kunne hjælpe mig, er at snakke med en psykolog. Snakke om hvad det gør ved mig at stå i det her og om hvordan jeg kan passe på mig selv. Jeg har jo ikke noget andet valg end at være i det."

Facebook som ventil og støtte

Elise er bevidst om vigtigheden af at passe på sig selv og bearbejde de mange voldsomme oplevelser, hun får med sig. Nu hvor hun ikke kan få en psykolog gennem kommunen og ikke selv har mulighed for at betale, bruger hun sine venner, familie og sit netværk på Facebook.

"Det er svært at samle sig selv op, når der har været de her udbrud. Det handler for mig om at snakke. Jeg har nogle gode venner og min familie. Og nogle gange skal der søvn til, for de her møgfold står nogle gange på i flere timer. Jeg skriver også på Facebook, for jeg tænker, at jeg har den her følelse i mig lige nu, og der sidder sikkert en anden med samme følelse. Jeg prøver at sætte ord på noget, som er fuldstændig umenneskeligt at sætte ord på. Indimellem kommer der nogle trøstekommentarer, men hovedparten er utrolig positive. Der er mange, der skriver 'du er ikke alene' og fortæller mig om deres oplevelser." ■

"RAMMER DET MIG EN DAG SÅ HÅRDT PSYKISK, AT JEG KNÆKKER?"

FØLG MED

morfarboernogautisme på Instagram

Facebook-siden morfarboernogautisme

Isabella Thomsen, som går på PMU på 3. år, udleverer pakker fra pakkeposthuset 25 timer om ugen.

Lokalsamfundets livsnerve: I SINDAL BETJENES DET NYE PAKKEPOSTHUS AF UNGE MED SÆRLIGE BEHOV

Unge med særlige behov har en central funktion, der er med til at holde liv i landsbysamfundet i og omkring Sindal. Her betjener de nemlig byens nye pakkeposthus, som drives af PMU. På den måde er de unge med til at vende udviklingen mod langsom affolkning i en af landets provinser.

TEKST OG FOTO: Lasse Mors

Butiksdød. En butiksejer skovler sne foran sin nyåbnede dame-tøjsforretning i hovedgaden. Naboen til den ene side er en frisør. Åben efter aftale, står der på døren efterfulgt af et telefonnummer.

I butikken til den anden side hænger et stort skilt i ruden og skærmer for udsigten til de tomme lokaler bagved: Til leje.

Billedet kunne stamme fra flere provinser, hvor handelsfolk på stribe drejer nøglen om og efterlader butiksgader øde, så lokalbefolkningen må til de større byer for at handle.

Men billedet er fra Sindal, og her er virkeligheden en anden.

Overfor dametøjsforretningen ligger nemlig en anden nyåbnet butik, som har fået nerven i landsbysamfundet i og

omkring Sindal til at pulsere igen. Det er PMU's postkontor, hvor unge med særlige behov har overtaget nogle af de vigtigste funktioner, der skal til for at holde liv i et lokalsamfund.

Ideen kom fra Solveig Vejen, som er forstander på PMU. Hun så en mulighed for, at et postkontor kunne give de unge en central plads i lokalsamfundet.

"Da SuperBrugsen og tøjbutikken lukkede, skulle sindalboerne til at køre langt for at hente pakker. Så tænkte jeg, at den opgave lige er noget for vores unge," siger hun.

Uddannelse i virkeligheden

For PMU er det vigtigt, at de unge får færdigheder, der gør dem i stand til at blive en del af samfundet, når de er færdige med deres STU. Derfor er det ideelt, at de nu kan sende deres unge ud og prøve kræfter med rigtig kundebetjening, rengøring og lagerføring.

"Det kan ikke blive mere virkeligt. Vi er en del af lokalbefolkningen, og vores unge bliver synlige på en god måde. De synes, det er sjovt, og nogle af de unge med autisme og asperger kan nærmest finde pakkerne uden scanneren. De kan huske strekkoden i hovedet," siger Solveig Vejen.

En af de unge i postkontoret er Isabella Thomsen. Hun går på PMU på 3. år, og hun udleverer pakker fra pakkeposthuset 25 timer om ugen.

"Jeg synes, det er sjovt at være her. Jeg kan godt lide at holde orden på pakkerne og læse alle de underlige tal, der nogle gange kommer," siger hun.

Ifølge Solveig Vejen har Isabella allerede profiteret af kundekontakten. Tidligere har Isabella nemlig ikke ville tale med fremmede, men det er der blevet lavet om på. Og Isabella kan da også godt lide kundekontakten.

"Jeg er genert, men nu hvor jeg har vænnet mig til pakkerne, så er jo også begyndt at vænne mig til menneskene," siger hun.

Og Solveig Vejen ser også et perspektiv for at udvide postforretningen.

"Vi vil gerne tage nogle af vognmændenes ruter. De afleverer her, hvor de kan komme af med mange pakker, og så kan det jo være vores unge, der kører ud og afleverer på de små steder og hos privatpersoner."

På den måde kan hun se, at PMU kan blive en direkte vej til et chaufførjob efter STU'en.

Keramik og tapas fra postbutikken

Udover pakkeudleveringerne vinkede sindalboerne farvel til muligheden for at købe dagens ret, da det lokale cafeteria lukkede i foråret. Derfor kan man nu købe dagens ret i postbutikken, som bliver tilberedt af unge i PMU's storkøkken. Samtidig har de erstattet SuperBrugsens delikatesse, så sultne håndværkere kan få sig en sandwich eller en salat til frokost.

"Vi er interesserede i at høre, hvad folk gerne vil have. Mange savner SuperBrugsens delikatesse, så vi har lavet noget lignende. Ellers ville man ikke kunne få den slags her," siger Solveig Vejen.

Med pakkeposthuset håber Solveig Vejen at holde liv i byen, så det fortsat kan være attraktivt for unge, der er vokset op på egnen, at flytte tilbage, når de stifter familie. ■

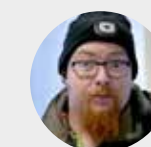
SINDALBOER: "DET ER GODT FOR HELE BYEN AT DER SKER NOGET"

Pakkeposthuset vækker glæde i hele Sindal ifølge Solveig Vejen, og det bekræfter tre lokale brugere.

Gitte Olesen

"Sindal var ved at blive lidt kedelig. Så det passer mig rigtig godt, og det er godt for hele byen, at der sker noget. Pakkeposthuset har i den grad løftet hovedgaden. Og så synes jeg, det er rigtig fint, at det er PMU, der står for det. Så kan man komme ind og se alle de fine ting, de laver, og de unge viser deres ansigt udadtil, hvor de måske var mere isolerede før oppe på skolen."

Brian Svendsen

"Før skulle jeg tage bussen til Lendum for at hente pakker, fordi jeg ikke selv har bil. Så det virker godt det her. Jeg har faktisk selv gået på PMU for 15 år siden, og jeg bor stadig i byen."

100% SUCCESTRATE:

STU-elever kommer i job efter et sammenhængende forløb i Joballiancen

Overgange er et kendt problem, når STU-elever skal videre fra deres STU. Det beskriver Joballiancen en løsning på.

AF Lena Donkjær Andreasen

Hvert år ender 700 STU-elever i gruppen af unge med et uforløst beskæftigelsespotentiale. Men det problem ser der nu ud til at findes en løsning på. I hvert fald viser de foreløbige resultater af Ligeværds Projekt Joballiancen, at 100% af de unge STU-elever i projektet kommer i job igennem det sammenhængende forløb. Det fortæller Marianne Saxtoft, som er ekstern evaluatør på projektet, der afsluttes endeligt i oktober 2023.

"Lige nu kan vi dokumentere, at der ikke er noget frafald. 75% af projektets STU-elever er kommet videre i uddannelse, ordinært job, fleksjob eller job med løntilskud for førtidspensionister. De sidste 25% er stadig i forløbet og på vej i job," siger hun.

Og Marianne Saxtoft er stolt af projektet. "I Joballiancen lykkes vi med en sårbar målgruppe, der meget gerne vil, men som samfundet i dag ikke lykkes med at hjælpe i job og uddannelse," siger hun.

Partnerskaber er nøglen til succes

Nøglen til succes finder man i de forpligtende partnerskaber mellem STU-steder,

kommuner og virksomheder. Her spiller STU-stederne en central rolle som koordinator og jobkonsulent gennem hele forløbet, og det er altså udslagsgivende for det foreløbige resultat ifølge Marianne Saxtoft.

"I Joballiancen er STU-stederne den røde tråd før, under og efter den unges STU-forløb. Det går ofte galt i overgangen mellem færdiggjort STU og job og for at undgå 'huller', bringer STU-stederne deres kendskab og relationer til STU-eleverne i spil. STU-stederne ledsager de unge i overgange, sørger for at rydde barrierer af vejen undervejs, samtidig med at de overleverer viden til personer, som efter STU'en bliver de unges netværk," siger hun.

Helt konkret har virksomheden en direkte kontakt til STU-stedet, når der opstår udfordringer med den unge, som virksomheden ikke har viden eller ressourcer til at håndtere.

Joballiancen kan være én af løsningerne på Reformkommissionens anbefalinger

Med Joballiancens flotte resultater kan modellen for partnerskabssamarbejdet

HVEM ER DE UNGE I MÅLGRUPPEN?

Joballiancen henvender sig til STU-elever med uforløst beskæftigelsespotentiale. Gruppen er kendetegnet ved at have to varige funktionsnedsættelser på samme tid. Det er ofte kognitive funktionsnedsættelser såsom evnen til at indlære, huske osv. Den anden funktionsnedsættelse er ofte psykiske og dækker over diagnoser som ADHD, autisme mv.

PARTNERSKABER I JOBALLIANCEN

Partnerskaberne i Joballiancen består af tre parter:

- **STU-sted**
- **Virksomhed**
- **Kommune**

Data og viden om partnerskabernes samarbejde indgår i projektets afsluttende dokumentation.

I projektet deltager 30 kommuner, flere end 100 virksomheder og følgende STU-steder:

- AspIT
- Erhvervsskolen Vestjylland
- PMU, Sindal
- Lille Vildmose, STU
- Castberggård

være en af løsningerne på reformkommissionens anbefalinger. Her fremgår det nemlig bl.a., at partnerskaber og det at tage udgangspunkt i den enkelte unges situation og relationer bliver centrale, hvis vi skal kunne indfri de unges uforløste potentiale.

"Det vil glæde os at kunne bidrage med én af løsningerne på reformkommissionens

anbefalinger til glæde for de mange STU-elever, som vi i dag ikke formår at hjælpe tilstrækkeligt," siger Marianne Saxtoft. Joballiancen kalder indsatsen for den Særligt Tilrettelagt Beskæftigelsesindsats, benævnt STB. I det kommende Ligeværd Magasin dykker vi længere ned i resultaterne. Det

udkommer i august 2023. ■

"I JOBALLIANCEN ER STU-STEDERNE DEN RØDE TRÅD FØR, UNDER OG EFTER DEN UNGES STU-FORLØB"

JOBALLIANCEN OG PULJEUDMELDINGEN HOS STAR

Projekt Joballiancen er et 4-årigt projekt støttet af Styrelsen For Arbejdsmarked og Rekruttering, STAR under Beskæftigelsesministeriet med kr. 9.200.000.

I puljeudmeldingen i 2019 fremgik følgende:

"Pulje til bedre udslusning og overgang fra Særligt tilrettelagt Ungdomsuddannelse, STU".

Der er afsat kr. 38,4 mio.

Vilkår for deltagelse i puljen er følgende:

- Planen skal tage afsæt i elevens egne jobmål (stilling, funktioner eller beskæftigelsesområde) eller uddannelsesmål, samt eventuelle barrierer defineret af eleven selv.
- Hvis eleven ikke har klare ønsker, skal kontaktpersonen hjælpe med at indkredse, fx ved at tage afsæt i elevens erfaringer, fritidsinteresser

eller opgaver i hjemmet. Hvis eleven er bekymret for særlige forhold, skal kontaktpersonen hjælpe med at iværksætte relevant støtte. Kontaktpersonen skal sikre at der er et stærkt fokus på ressourcer og kompetencer.

Kontaktperson, elev og virksomhed skal dernæst udarbejde en klar plan for opfølgning under ansættelsen. Opfølgningen varetages af kontaktpersonen og tilrettelægges med udgangspunkt i elevens behov og fortsætter så længe, eleven har brug for det.

Endelig skal eleven tildeles en fast kontaktperson, der kan støtte eleven i forhold til opgaveløsningen og etablering af sociale relationer.

Kilde: www.star.dk

REFORMKOMMISSIONEN

reformkommissionen.dk/udgivelser/erkendt-forsøgt-loest-uloest/

Reformkommissionen blev nedsat af regeringen for at foreslå reformer, der tager hånd om komplekse udfordringer. Kommissionens arbejde vil løbe til og med 2022. Undervejs vil en række temaudspil blive præsenteret.

Med publikationen "Erkendt, forsøgt løst, uløst" præsenterer Reformkommissionen de udfordringer, der vil blive adresseret i kommissionens kommende anbefalinger, hvor udgivelsen er blevet forsinket grundet Folketingsvalget.

I regeringsgrundlaget "Ansvar for Danmark" står der, at den nye regering vil bede Reformkommissionen om at færdiggøre sit arbejde og komme med yderligere anbefalinger til at øge den strukturelle beskæftigelse.

De fem udfordringer er:

- Unge med uforløst potentiale
- Voksne uden fodfæste på arbejdsmarkedet
- Uddannelsesindsatsen er ikke fremtidssikret
- Komplekst møde mellem borgeren og det offentlige
- Uudnyttet produktivitetspotentiale

Fælles for hovedudfordringerne er, at de for længst er erkendt, de er forsøgt løst, men de er fortsat uløste problemstillinger. Derfor er de kernen i kommissionens arbejde.

JOBNYT

De 45.000 unge, som hverken er i job eller uddannelse, skal inviteres ind i arbejdsfællesskabet. Det fremgår af regeringsgrundlaget Ansvar for Danmark, og i Ligeværd deler vi den ambition. Her på siden fortæller vi fremover, når unge med særlige behov kommer i job.

CARL THOMSEN

Landbrugsmedhjælper ved landmand Jakob Madsen.
Ansæt i fleksjob

BENJAMIN CHRISTENSEN

Arbejdsmand ved Solus A/S.
Ansæt i fleksjob

NICOLAI THYGESEN

Software Developer Trainee ved Norlys Energy Trading i Aalborg.
Ansæt ordinært 37 timer/ugen (uden støtte)

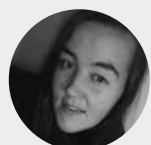
STEFANIE GARSTENSEN

Landbrugsmedhjælper ved landmand Bjarne Jørgensen.
Ansæt i fleksjob

JESPER BLAABJERG KRISTENSEN

Butiksmedhjælper ved Menu i Søndervig.
Ansæt i fleksjob

BEATRICE LUISE WARMING

Køkkenmedhjælper ved efterskolen Solgården i Tarm.
Ansæt i fleksjob

DAVEY BLOK

Chauffør og chaufføruddannelse ved Meldgaard renovation.
Ansæt ordinært

Nyt job? Hvis du er eller kender en ung med særlige behov, der har fået nyt job, så send os en mail på lasse@ligevaerd.dk. Så får du en plads i sektionen.

Vi skal bruge navn, stilling, arbejdsplads, timetal, dato for ansættelse og et billede af dig.

MINDEORD

I anledningen af Jørn Lehmann Petersens død

Ligeværds formand gennem flere år Jørn Lehmann Petersen døde i september 2022. Dermed sluttede en lang politisk karriere.

Jørn Lehmann Petersen kunne se tilbage på 40 år i kommunal- og regionalpolitik som byrådspolitiker og senere borgmester i Broager, medlem af Sønderborg byråd efter kommunesammenlægningen og senest som regionsrådsmedlem i Region Syddanmark. For denne lange indsats for demokratiet blev han i juni i år tildelt ridderkorset.

I 2012 blev Jørn Lehmann Petersen formand for Foreningen Ligeværd efter Marianne Jelved, da hun tiltrådte som minister. Inden da var han gennem en årrække formand for en af Ligeværds medlemsforeninger, Den Helhedsorienterede Indsats, DHI.

Jørn Lehmann Petersen var dybt engageret i arbejdet for unge med særlige behov, og den viden og indsigt han erhvervede sig gennem sine poster i Ligeværd søgte han at bringe videre i sit politiske arbejde. Således var han meget optaget af at skabe jobs til udsatte borgere. I Region Syddanmark satte han selv fokus på, hvor mange borgere regionen selv havde ansat på særlige vilkår og i hvor høj grad man, i den sammenhæng han selv sad i, løftede et socialt ansvar.

Jørn evnede som formand for Ligeværd at have blik for helheden i organisationen og var optaget af at skabe helhed og sammenhæng i Ligeværds mangfoldige medlemsbagland. Han var stærkt opsat

på, at Ligeværd skulle nå endnu længere ud til de mange mennesker, der har behov for Ligeværds støtte og for en stemme ind i de politiske debatter og dagsordener.

De seneste år var han en væsentlig drivkraft i den omstilling, Ligeværd var igennem og var med til at holde fokus på, at opgaven omkring ligeværdighed for borgere med særlige behov ikke var en opgave for Ligeværd alene, men en opgave der krævede nytænkning og samarbejde. Således holdt han fast på, at Ligeværd ikke blot skulle arbejde på sine egne holdninger og mærkesager, men at organisationen skulle skabe samarbejde – ikke alene mellem Ligeværds medlemsforeninger, men med andre civilsamsfundsorganisationer og på tværs af sektorer.

Hans vision for Ligeværd var en organisation, der havde blikket stift rettet på kerneopgaven om at skabe ligeværdighed i alle livets forhold og som søgte de konstruktive samarbejder, og samlede alle gode kræfter, hvor end de måtte findes, i arbejdet for udsatte og sårbare børn og unge.

I Jørn Lehmann Petersens formandsperiode har Ligeværd forandret sig betydeligt gennem organisationsudvikling, strategiprocesser og fusioner. Men det var for ham aldrig forandring for forandringens skyld. Det var altid båret

af en utrættelig interesse for at gøre Ligeværd bedst egnet til at løfte sin opgave og opfylde sit formål om at bedre livsvilkårene for børn, unge og voksne med særlige behov.

Trods sin langvarige sygdom, forblev han optaget af Ligeværd og arbejdet for børn og unge med særlige behov. Men også trivsel blandt Ligeværds medarbejdere lå ham stærkt på sinde. Efter eget udsagn nød han at besøge sekretariatet, og så sent som to uger inden hans død var han forbi, hvor han spiste frokost med personalet og fik en status på kontorets arbejde.

Ligeværd skylder Jørn Lehmann Petersen en meget stor tak for indsatsen gennem mange år og han vil blive savnet af mange i Ligeværd.

Æret være hans minde.

Esben Kullberg
Direktør i Ligeværd ■

Nekrologen har tidligere været bragt på ligevaerd.dk

